

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף ק"ח::

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה רס

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

צדקה ולא יחסר כלל [א], וכן ע"י זה יכולים שיהיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף על פי כן לא יזיק לו, וישאר בחיים :

רנג [ב] דע שמיעוט שינה, הוא ממעט תאוות ניאוף, כי יש אש באדם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בוערין באדם כל התבערת: של כל התאוות. וגם כל האכילה ושתייה שנותנין להגוף, האש הזה הוא מכלה ושורף הכל. ועל ידי מיעוט שינה, האש הזה נחלש ואין לו כח לבעור, אך שמויק להמוח מיעוט שינה. וכן רבוי שינה, כשהאדם מכריח עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממעט האש הנ"ל [ג], וגם זה מוּזיק להמוח. רק כשאדם ישן במדה כראוי, אזי תאוות המישגל בתקופה וכחה, כי לא נחלש האש הנ"ל: יוכל זה שמענו מתוך שיהותיו הקדושים, ותוכן כוונתו בזה לא ביאר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחתו, הכוונה שאין מועיל שום עצה למעט תאוות ניאוף ע"י איזה תחבולה, כי מוּזיק להמוח. כי ה' אפשר להחליש התאוה ע"י מיעוט שינה או ריבוי שינה, אבל שניהם מוּזיקים להמוח. ע"כ **אין חכמה ואין עצה כנגד** [ד] זה, רק להתחזק להיות גבור לכבוש את יצרו, וה' יעזור לו לסלק תאוה זאת מאתו :

רנד [ה] עינים הם דברים עליונים וגבוהים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים ונוראים. ואם ה' האדם זוכה לעינים כשרים [ו], היה יודע דברים גדולים רק ממה שענינו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה רואה. כמו למשל כשמעבירין דבר לפני עיני האדם בהעברה ובמהירות גדול, ואזי אין האדם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו, בוודאי ראה אותו בראיה גמורה, עכ"ז אין יודע מה ראה, כי אף שענינו ראו הדבר בשלימות, עכ"ז מחמת המהירות לא היה פנאי בכדי שיביא הראות להדעת שידע מה ראה. כי לידע הדבר שראה זה תלוי בדעת, ולזה צריך קצת זמן, שישא קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכדי שיבוא ויושיט כח הראות להדעת את הדבר הנראה, כדי שידע בהדעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק ככה הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להדעת, ועל כן אינו יודע מה ראה. וכן האדם רואה בעיניו תמיד דברים גדולים (שהיינו מראות והזיונות) אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, והבן :

רנה [ז] כשהאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת, אפשר לו ליפול מהאמונה, כי מאמונה לבד אפשר ליפול, אבל אם יש לו גם דעת שמבין גם בהדעת, אזי א"א לו ליפול :

רנו [ח] שם אתה"כ מסוגל על הים "להכנע הגלים [ט], והסוד (תהלים פט) **בשוא גליו אתה תשבחם** [י].

רנג רנד רנה רנו רנז רנה נט ם

מוהר"ן קיה.

רנז [י] (דברים כג) **כי תבואו בכרם ועד וכו'.** על פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צוואה שמו שאינו יכול לסובלו לא יניחו להיות אצלו, ואם לאו יצטרך לעזר מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו'. [י] ויתבאר במ"א[ג] כי כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מוּזיק לו. כי כל דבר יש לו שורש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות ממה שהאדם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים. אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין האדם צריך אליו, והוא דומה כאלו הניחו האדם לתוך כלי, שבוודאי אינו מקבל חיות משם. וע"כ המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו ואזי הוא מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מוּזיק להאדם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפי' שאר המאכלים ומוּזיקים לו. וזה **ואכלת כנפשך שבעך**, לא יותר. וזה **ואל בליך לא תתן**, היינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה דומה כנותן לתוך הכלי מאחר שאין צריך לו כנ"ל :

רנה [כ] **פשיש** מחלוקת על האדם יכולי"ה להמות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו ח"ו. וזה שהתפאר דהמע"ה (תהלים קיט) **רבים רודפי וצרי מעודתך לא נמיתי**, שאף שהי' עליו מחלוקת רבים, עכ"ז לא נטה מדרך הש"י :

רנט [כג] **פשאדם** מתבודד ומפרש שיהתו וצערו לפני הש"י, ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיהתה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם כנשמתו, פגם אצלה ג"כ ככיוול. וזה בחי' (דברים כו) **את ה' האמרת וה' האמירך וכו'.** והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים :

רס [כד] **השם** הוא הנפש, כמ"ש בהתורה היכל הקודש כ"כס"י נט) ע"ש. בבחי' [ז] **נפש היה היא** שמו ע"ש. ויש בבחי' זו מסירת נפש: כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קידוש השם^כ בשביל יהוד קוב"ה ושכינתו כידוע, שעיקר היהוד ע"י מסירת נפש [כ]. והם ראו באותן הדורות, שא"א לתקן ולעשות יהודים למעלה כ"א על ידי נשמותיהם, ע"כ מסרו נפשם על קידוש השם [כד], כי כשהנפשות עולות למעלה ע"י מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם חלק **אלוה ממעל** [כז] ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחי' **העמוסים מני בטן** (ישעי' מו) וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת חזי כמה ברא קאתינא לגבך [כז] (זוהר ויקרא יג.). ואזי מתעורר השתוקקת^ל עליון ונעשה יהוד כידוע [כז]. ולפעמים בא לצורך זה הריגה ח"ו, שנהרגין ח"ו כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהי' יהוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היהוד הרבה נפשות מאד הם ושלו, ע"כ בא הריגה ח"ו.

^א משמע שחזקתו בין הלויים היא דבר מעל הטבע ע"כ זוכים עי"ז ללמעלה מהטבע

^ב לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ג גם בדפודי' ותולד – התבערת, ומתולד – התבשרות

^ד שביולי אמונה נתיב חמישי סוף השביל השישי

^ה נוסף בתקפא

^ו לשו"כ משלי כא ל'

^ז לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ח עיין ככבי אור שיחת וספורים אות לב שלפעמים מכה שמגיע לזוכים מגיע גם לבלתי זוכין

^ט ביאור של מוהר"ת בתקפא

^י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{יא} שם "אתה" המבואר כאן גילה רבי מנחם מענדל מויעפסק שהתגלה לרבינו בכפר סאקילע ברורכ לארץ ישראל (שנת תקנ"ה עשר שנים אחרי פטירת הרב הג"ל) והיי מוהר"ן סימן ל) וביאור הענין עיין בפל"ה כאן הובא בשיש"ק ח"א סימן רכא. ובחיי מוהר"ן סימן קלו בהגהת המעתיק שם. (אלף ת"ה גבורות אלה נזכר גם בסוף תורה ז' תנינא ובזוהר נשא קלז):

^ב בדפודי' אית'ה'

^ג גם בדפודי' – להכניע, בתולד ומתולד – להכניע

^ד ורמז לזה עיין ישעיהו מג א' ב' קראתי בשמן לי אתה. כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא יישפוך.

^ה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ס מוהר"ת בתקפא

^ז * בראשית ב'

^ח גם בדפודי' ותולד- היא, ומתולד – הוא (כלשון הפסוק)

^ט גם בדפודי' השם, ומתולד – ה'

^י עיין עץ חיים שער הכללים סוף פ"א. ובשער לט שליש אחרון של דרוש א ד"ה והנה בזמן חורבן

^{יא} עיין שער הגלגולים סוף ח"א של הקדמה לו [דף רצה במהורות תשמ"א ירושלים] ובספר הלכות פירוש בראשית בחצי השני של פ"ג ד"ה ואמנם בזמן. ובשער מאמרי רשב"י פרשת פקודי סוף המאמר על דף רנד ד"ה גם נתבאר [דף קטו במהורות תשי" ירושלים]

^{יב} לשו"כ באיוב לא ב'

^{יג} גרסת זוהר חמי במאי ברא אתינא לקמן והפירוש ראה באיזה בן באתי לפניך

^{יד} גם בדפודי' ותולד – השתוקקת, ומתולד – השתוקקות

^{טו} עיין דעת ותבונה פרק טו ועץ חיים שער ט פ"א מ"ה ועיין ע"ה שער כט פ"ג שהמ"ן הם הבנים

מאמר השם הוא הנפש

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר שצדיק גדול שמוותר על שמו הטוב ומסובב שיבוז אותו ויהיה שמו לחרפה ובוז, ומקבל את הביזיונות באהבה, נחשב לו כמוסר עצמו למיתה על קדוש ה', כי השם הוא הנפש והחיות של האדם, וכששמו לחרפה ובוז, מתמעט חיותו ונחשב לו מיתה, וייסורי הנפש הם מר ממוות, ועולים ייסורי נפשו למעלה, ונעשה על ידם יחוד שממתיק את הדינים מעל כל ישראל.

ליקוטי הלכות

י"ד מילה ד' יא – כי השם הוא ענין נפלא מאד מאד, כמו שכתוב, לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות' אלא שמות', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכמבאר במקום אחר כמה פעמים, כי עקר החיות הוא מהשם בבחינת נפש חיה הוא שמו, (כמו שמוצא במקום אחר). ועקר החיות ממשיכין מבחינת למעלה מהזמן ששם שרש החיים ואריכות ימים שהוא שרש הזקנה דקדשה פנ"ל ועקר השם נשאר על ידי הולדה שהוא בחינת תקון הברית, בחינת מצות מילה, דהיינו על ידי שזוכין להשאיר בנים בקדשה בזה העולם למען ישאר שמו וזכרו לדורות, כמו שכתוב, ולא ימחה שמו מישראל. וזה שמתפללין על חיות וקיום הולד בעת שמברכין אותו בשמו, כמו שאומרים, קים את הילד הזה לאביו ולאמו ויקרא שמו בישראל, כי זה הוא תליתא, כי השם הוא החיות פנ"ל, דהיינו על ידי השם ממשיכין החיים ואריכות ימים בחינת זקנה דקדשה מבחינת למעלה מהזמן ששם עקר שרש החיים פנ"ל.

ח"מ שלוחין ה' לו – והמשכת התורה היא על ידי יחודא דקדשא בריה הוא ושכינתה ועקר היחוד על ידי נפשות ישראל המחפשים ומבקשים אותו באמת עד שמוצאים אותו בכל פעם ומשברים מניעות ובאים ביגיעות אליו בכל פעם כדי לקבל מפני תורת אמת שהוא בחינת רוח הקדש שעל ידי זה בעצמו הצדיק ממשיך תורה, כי מקבץ נפשותם בחינת ולקח נפשות חכם וגורם על ידי זה יחוד הנ"ל, כי מעלה הנפשות בבחינת מ"ג ועל ידי זה ממשיך תורה וכו' וכנ"ל (כמו שמבאר בהתורה אשרי השגחה בסימן י"ג עין שם). אבל בשאין הנפשות משתדלים לבקשו וליקח אחריו אזי אינו יכול לעשות היחוד להמתיק הדינים ואזי מתגברים, חס ושלום, הדינים הקשים עד שמברחין למות ולהרג על קדוש השם כמה וכמה נפשות ואזי על ידי מיתתם והריגתם נעשה היחוד הנ"ל, כמבאר (בסימן רס) בענין נפש חיה הוא שמו וכו', עין שם.

שיחות השייך לתורה זו

פל"ח תורה רטו – ועיין בפרי עץ חיים בכוונת נפילת אפים מענין שהצדיקים אחר מיתתן יורדין לגיהנם ומעלין משם נפשות הרשעים שזה סוד בירור ניצוצות הקודש מעמקי הקליפות הנקרא מיתה ממש, והצדיקים יורדין לשם ומעלין משם הניצוצות הקדושים וכו' שזה סוד (ברכות י"ח) צדיקים במיתתם קרויין חיים, וגורמין על ידי זה יחוד גדול וממשיכין שפע רב וכו' ועיין שם עוד מענין היחוד הגדול שנעשה על ידי מסירת נפש ממש על קידוש השם וכו', וכתב שם והנה אף על פי שהמוסר עצמו למיתה מייחד תפארת ומלכות וכו', וכן המוסר עצמו על קידוש השם מייחד חכמה ובינה וכו' זהו לפי שעה אבל אינו נעשה מרכבה תמיד לכך אלא אם כן ימסור עצמו תמיד למיתה על התורה ועל המצוות בפועל כמו ר' עקיבא וכו' ועיין זוהר פקודי רנ"ד: ובמקדש מלך שם ועיין בפרי עץ חיים בכוונת הודו בפסוק (תהלים צ"ד) אל נקמות ה' וכו' שכתב שם, כי הלא כוונתנו עתה על ידי תפלותינו להעלות העולמות ולכוללן עד אצילות, וללקט כל ניצוצות הקדושה שנתפזרו בין הקליפות וכו', ואמנם אותן שנפלו בעשיה וכו' ושם בעשיה קליפות עצמות ואין יכולת להוציאן משם אותן הניצוצות אם לא על ידי עשרה הרוגי מלכות וכו', ועל ידי זכרנו אותם הם מתגברין ומלקטין נשמות וניצוצות שבקליפות העשיה וכו' ועיין שם בכוונת פרשת התמיד שכתב שם כי הקליפות אשר בעשיה הם קשות מאד ונקראים עבודה זרה וכו' מבואר מכל זה שזה סוד מיתת הצדיקים הקדושים, בפרט אותן שמסרו נפשם על קידוש השם בפועל ממש וכו' כנ"ל, היינו ללקט ולברר ולהעלות הנשמות וניצוצות הקדושות שבעמקי הקליפות דעשיה שהם בחינת עבודה זרה ממש ולהעלותם אל האצילות וכו', והוא בחינת מסירות נפש ממש וכו' עיין שם

הקדמה

רבנו כאן משווה את התיקון הנעשה ע"י מיתה על קדוש ה' לתיקון שנעשה ע"י מסירת השם הטוב על קדוש ה', ואומר שכמו שע"י מיתה על קידוש ה' עולה הנשמה למעלה ומעוררות יחוד שממתיק את הדין, כך גם יכול צדיק גדול למסור את שמו הטוב לביזיון וחרפות ונחשב למיתה על קדוש ה' ממש.

וכבר אמרו חז"ל שהמלבין פני חברו ברבים, נחשב רוצח, כי הבושה הזו היא מר ממוות². וכלשון רבנו יונה (שע"ת ג' קלט) שהלבנת פנים חשוב כרציחה כי פניו יחווירו וכי צערו מר ממות. כי באמת יש בהלבנת פנים בחינה

² א' ע"ד ו' חשון תשפ"ג ירושלים

³ שערי תשובה לרבנו יונה מגרונדי – שער שלישי אות קלט – והנה אבק הרציחה – הלבנת פנים, כי פניו יחווירו ונס מראה האדם, ודומה אל הרציחה. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא נח). והשנית, כי צער ההלבנה מר ממות, על כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא נט): לעולם יפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. ולא אמרו כן בשאר עבירות חמורות, אכן

שהוא מר ממוות. והביאור כי אע"פ שאינו דומה להריגה ממש שא"א להחזיר את המצב לקדמותו, אבל הוא מר ממנה כי ייסורי המיתה הם רגע, וייסורי הבושה נמשכים וחוזרים בכל פעם שנוכר כיצד ביישוהו, עד שאמרו חז"ל (ברכות מג: ב"מ נט. וסוטה י:) אמר רשב"י נח לאדם להשליך עצמו לכבשן¹ מלהלבין פני חברו ברבים². ולמדו מתמר (בראשית לח כה) שלא אמרה ליהודה שדן אותה בבי"ד למיתה בשריפה, ממך התעברתי, כדי שלא להלבין פניו ברבים. ובתנחומא ויגש ה' למדו זאת מיוסף שבשהוכיח את אחיו אמר הוציאו כל איש מעלי (בראשית מה א' ע"ש רמב"ן ורבנו בחיי) אע"פ שיכלו להרוג אותו אמר מוטב שאהרג ולא אלבין פניהם ברבים. וי"א (עיון יעקב על עין יעקב סוטה י:) שכיון שהלבנת פנים כהורג בידים, בוודאי שיהרג ואל יעבור כמבואר בגמרא (סנהדרין עד.) מי יימר דדמא דידך סומק טפי וכו' וי"א (מנחת יעקב) עפ"י ב"מ נח: ו' שהמלבין פני חברו ברבים יורד לגהנם ואינו עולה³, נמצא שמוטב לו להשליך עצמו לכבשן ולא להלבין פני חברו. עכ"פ לדעת כולם אדם שמבזים אותו ברבים נחשב לו כמיתה ממש, ונחלקו רק לגבי המבזה אותו אם נידון כשופך דמים ממש או נידון כגרמא.

דמו אבק הרציחה אל הרציחה, וכמו שאמרו (סנהדרין עד.) כי ייחג ולא ירצח. ודומה לזה אמרו שיפיל עצמו לכבשן האש ולא ילבין פני חברו ברבים. ולמדו זה מענין תמר, שנאמר (בראשית לח, כה): "היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה וגו'", הנה כי אף על פי שהוציאה לשרף, לא גלתה כי היתה הרה מיהודה, שלא להלבין פניו:

² צ"ע כיון שלמדו מתמר היה להם לומר נח לו לאדם להיות מושלך לכבשן ומדוע נקטו בלשונם להשליך עצמו דמשמע לאבד עצמו לדעת?

עוד ראיתי מפרשים (הבצלת השרון בשם הפמ"ג) שתמר מסרה נפשה בלא תהיה חייבת שהרי אמרו התוס' סנהדרין עד: שאם עומדים להשליך אדם על תינוק אינו חייב למסור נפשו כיון שלא עושה מעשה. וקשה אם אינה חייבת הרי זה איסור כמבואר ברמב"ם (יסודי התורה ה' א') שנחשב מאבד עצמו לדעת. וכן דעת הרמב"ן במלחמות על סנהדרין יח. (כך הקשה שם בשם הבנין ציון סי' קעב) ותיירץ שם מה שתיירץ. אבל צ"ע לא הבנתי מה הקושיא הרי דיבור הוא בוודאי יותר מעשה, מלהיות מושלך ע"י אחר.

³ הראשונים נחלקו האם הכוונה כפשוטו שהלבנת פנים ברבים היא ביהרג ואל יעבור או אינה כפשוטו. תוספות בסוטה י: (ד"ה נוח) סוברים כפשוטו שיהרג ולא יעבור, וטעם שלא נמנה בג' עבירות שיהרג ואל יעבור כיון שאינו מפורש בתורה. וכן היא דעת רבינו יונה שערי תשובה (שער ג' אות קלט) והרשב"ץ (מגן אבות על אבות ג' טו) שהפירוש כפשוטו שיהרג ואל ילבין. אבל המאירי ברכות מג: סובר שזה לשון הפלגה. (ראה שוטנשטיין סוטה י: הערה 19) עוד אריכות בשיטות מחלוקת אם הלבנת פנים ביהרג ואל יעבור עיין ספר אדרת תפארת (אברהם דורי) ח"ב סימן לו (באוצר חכמה)

עיינן מרפסין איגרי אות טו שקשה לשיטת הסוברים שהלבנת פנים כשפיכות דמים ממש א"כ מדוע לא מחללין שבת למנוע מהלבנת פנים כך הקשה במנחת שלמה ח"א ז' ותרצו בשמו שמחלק בין נזק הגוף לנזק צער ובושת, לכן אפילו ביתו עולה באש, ויש חושש שימות מצער לא מחללין עליו שבת. עוד תרצו שחז"ל אמרו רק לגבי עצמו שנזק לו להפיל עצמו אבל לא אמרו שמותר להפיל אחרים כדי שלא ילבינו פני חברו. עוד תרצו שם שטעם שהתירו לחלל שבת על הצלת נפשות כי מוטב לחלל שבת אחת עמ"נ שישמור שבתות הרבה אבל בהלבנת פנים זה לא שייך.

ועיין גליון תורה והוראה וישלח תשפ לדעת הסוברים כפשוטו שישליך עצמו לכבשן, ולפי מה שביאר הרבנו יונה שהלבנת פנים היא מעין הריגה כמבואר שם דאזיל סומקא, א"כ מדוע לא מנו הפוסקים לאו זה בין הלאוין? הרמב"ם בספר המצוות לאו שג כותב שאסור לבייש דהיינו להלבין פני חברו וביד החזקה דעות ו' ח' מבאר עניין זה במצוות תוכחה דלא תשא עליו חטא. והעתיק מאבות ג' טו שהמלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעוה"ב. אבל שם בהלכות תשובה כתב שזה רק מי שרגיל בכך ולא בפעם אחת שהלבין פני חברו. ובשום מקום לא כותב שמוטב להשליך עצמו לכבשן ולא לעבור.

עוד מקשה בגליון הנ"ל מדוע זקן ממרא הורגים בפרהסיא דייקא? וכן ביומא דף פו: מפרסמים חטאי אדם, ע"ש פרש"י לכן מפרסמים את החנפים אנשים העושים עצמם צדיקים. עוד עיין רמב"ם דעות פ"ו הל"ח וחינוך מצוה רמ. מי שמוכיחים אותו ולא שומע בסתר מכלימין אותו ומבזים אותו ברבים ע"ש. ועיין שו"ת הרא"ש כלל ז' סימן ז' שדווקא בעבריינן אבל לא בחשוד. ועיין שבות יעקב ח"ב סימן ב' שאין הכוונה לבזות ברבים אלא רק בשב ואל תעשה ע"ש. ועיין ספר חסידים סימן תכד מעשה בכחן שלא ידע לומר ר' אלא ד', ואמר ישמך במקום ישמרך, והרב העבירו, וראה בחלום שיענש אם לא יחזירנו. עוד עיין יביע אומר ח"ו סימן יא.

⁴ עיין גליון תורה והוראה וישלח תשפ שמקשה הרי בוודאי דם שנשפך ממש הוא יותר אדום מדם דרק אזיל סומקא ואתי חיוורא. וע"ש שמתרץ שכנראה זו סברת המאירי והרמב"ם, אבל התוס' ורבנו יונה ישלומר עפ"י הכסף משנה (יסודי תורה ה' ה' ראה שם בסוף דבריו) זה לשוננו שם: ואפשר לומר דסבירי ליה לריש לקיש שמה שאמרו שבשפיכות דמים (מאי חזית וכו') סברא, הוא אינו עיקר הטעם, דקבלה היתה בידם דשפיכות דמים ייחג ואל יעבור אלא שנתנו טעם מסברא להיכא דשייך, אבל אין ה"נ דאפילו היכא דלא שייך האי טעמא הוי דינא הכי דיהרג ואל יעבור:

⁵ בבא מציעא דף נח: תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים אמר ליה שפיר קא אמרת דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא אמר ליה אביי לרב דימי במערבא במאי זהירי אמר ליה באחורי אפי דאמר רבי חנינא הכל יורדין לגיהנם חוץ משלשה הכל סלקא דעתך אלא אימא כל היורדין לגיהנם עולים חוץ משלשה שיורדין ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלבין פני חברו ברבים, והמכנה שם רע לחבירו. מכנה היינו מלבין? אף על גב דדש ביה בשמיה.

⁶ ראה תוספות ב"מ נח: חוץ מג' שיורדין ואין עולין. אין לפרש דאין עולין לעולם דהא אמרינן בסמוך הבא על אשת איש יש לו חלק לעולם הבא אלא ה"פ כל היורדין עולין מיד ואין אור של גיהנם שולט בהן כדאמרינן בפרק עושין פסין (עירובין ד' יט.) ק"ו ממוחב זוהב ובפרק בתרא דחגיגה (ד' כז.) עביד ק"ו מסלמנדרא חוץ מג' דאין עולין מיד אבל יש מהם נדונין לעולם המלבין פני חברו ברבים דאמר בסמוך אין לו חלק לעולם הבא ויש שעולין לאחר י"ב חדש כגון הבא על אשת איש דמשפט רשעי ישראל בגיהנם י"ב חדש אי נמי מלבין נמי נהי דאין לו חלק לעולם הבא אינם נדונין יותר מ"ב חדש אלא לאחר י"ב חדש לא חיין ולא נדונין ושרוים בלא טובה ובלא רעה.

חומר הלבנת פנים מבאר רבנו כי השם הוא הנפש, דהיינו שהדם הוא חיות האדם. נמצא כמו שלקחת נפש היא מיתה, כך גם לקחת שמו הטוב של אדם באופן שמבזה אותו עד שנעשה חיה, היא מיתה, ואפילו מר ממות כנ"ל. וכמו שרואים בחוש שצער הבושה קשה מצער הגוף.

וכן להפך רואים בחוש איזה חיות מקבל האדם ע"י שמכבדים אותו, שעל כן היא מצווה רבה לומר מילה טובה לזולת כי מחייהו ממש, ואע"פ שכבוד הוא תאוה, והוא סכנת נפשות כמבואר בתורה קלא/י"ו שע"כ אמרו במסכת כלה פ"ד שראשית את המכבדך. הטעם כי א"א לעמוד בפני הכבוד בלא להתגאות (תורה ד' אות ז'), וגאוה היא מידה הרעה ביותר עד שהקב"ה אומר עליו אין אני והוא יכולים לדור בעולם אחד (סוטה ה.). נמצא שהמשבח את חברו עובר על לפני עיור (פלא יועץ ערך הילול/י) אע"כ מילה טובה לומר לחבר זו מצווה עצומה, כשרואה אותו בחלישות הדעת, כי ע"י ממש מחייה אותו, כמו נתינת מאכל לאדם רעב.

ועל כן המקבל בזיון באהבה היא כפרה עצומה כמו תענית כמבואר בתומר דבורה פ"ב/י. והטעם מבואר בתורה סז ששרש הנפש בכבוד, על כן אדם שמבזים אותו ממש מאבד נפשו, וכשמכבדים אותו חוזרת אליו נפשו ונוסף לו חיות גדולה.

ועל כן אדם שתמיד מבזים אותו כמעט מוכרח שיפול לעצבות ועצלות וכבודות וחוסר אמונה בעצמו, והוא חולה ממש. כמבואר בספרי מוסר שצער הנפש גדול מצער הגוף. וזו היתה גבורתו של דוד המלך שאע"פ מלידתו היה מבוזה ורחוי שאביו ואחיו חשבוהו ממזר, והרחיקוהו מביתו להיות רועה במדבר כמ"ש בתהלים ט"ז/א) מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי, אע"כ ידע לחזק עצמו ולברוח רק אל ה' ית' ולהאמין בעצמו ולא נשבר מזה. אבל בוודאי שהיה לו ייסורים גדולים מזה/י"ב).

ע"י תורה קלא - צריך להתייר ולפחד מן הכבוד, כי כבוד הוא סכנה גדולה, סכנות נפשות. כי הוא דן את כל הדינים, כמו שקתוב (תהלים כ"ד): "מלך הכבוד", כי כבוד הוא בחינת מלכות ה' את הכל. וא"י הכל חוקרים ושואלין "מי הוא זה מלך הכבוד", אם הוא ראוי לזה. וזה שקתוב (שמות כ"ט): "ונקדש בכבודי", אל תקרי בכבודי אלא במכבדי' (נבחים קטו), כי על ידי הכבוד יוכל לגרם לו מיתה, חס ושלום. וא"י הוא נשקל במאזנים, אם, חס ושלום, יפגם בהכבוד פחוט השערה שלא יקבלו כמו שצריך, א"י, חס ושלום, פה חובה מכרעת.....

זו שיטת הפלא יועץ אבל באמת נחלקו בזה אם שייך לפני עיוור במידות (ע"י שו"ת תורה לישמה סימן שע שהוכיח מקדושין לב. וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול איחוי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול דמחיל ליה ליקריה דצ"ע אמנם ניצל מלעבור על כבוד אב אבל נכשל בכעס עצמו אלא מכאן שאין לפני עיוור בכעס. וכן בספר חובת אדם בעולמו כתב שכן יש להוכיח דעת הגר"ס ממה שאמר שאע"פ שכ"א לעצמו צריך לברוח מכבוד יש מצוה על אחרים לכבד משמע שאין לחשוש לפני עיור. עוד ע"י אורחות צדיקים הובא בראשית חכמה כשתרצה להתחבר לאדם הכעיסהו ואם יודה לך האמת בשעת כעסו התחבר לו ואם לאו לאו. משמע שלא חששו לפני עיור) ובספר חובת אדם בעולמו הנ"ל כתב ליישב שאין מחלוקת והגר"ס דיבר שמכבדו באופן שלא מחוייב שיתגאה ע"י, אבל הפלא יועץ דיבר באופן שבוודאי יתגאה כגון שידוע בו שרודף כבוד. עוד אריכות בזה ע"י ספר אדרת תפארת (לר' אברהם דורי) ח"ה סימן סב בעיקר בסופו). ובאמת ע"י מסכת כלה סוף פ"ד שצריך לשנוא את המכבדך. וכן יש הרבה מעשיות מצדיקים שזוהרו בזה עד שבקעלעם לדוגמא אפילו את הראש ישיבה לא היו מכבדים בקימה. ונ"ל ע"י תורה לו אות ז' שכיון שהנפש שרשה בכבוד לכן ע"י שמשבחים אדם מתגלית נפשו ותורתו ומתחזקת וכן מצינו אפילו אצל צדיקים שע"י ששיבחו אותם אמרו תורה נפלאה וגבוהה יותר ע"י תורה קבו. וכל שכן אצל אנשים פשוטים שחיווק ע"י כבוד יכול להחיותם וכן מבואר בתורה ז' תנינא שלדרי מטה צריך להראות מלא כל הארץ כבודו כדי לחזקם ולעודדם. וכמו שהמבזה אדם עובר על אבק רציחה הרי המכבד יכול להחיות מתים. עוד ע"י בחברותא לתורה ד' בהוספות לעיון בסוף הוספה א' לאות ח'.

תומר דבורה פרק ב' - ואני מציאתי תרופה להרגיל האדם עצמו בדברים אלו מעט מעט, אפשר שייתרפא בה מחולי הגאון ויכנס בשערי הענוה. והוא תחבולת הנעשה משלשה סמים: הראשונה שיירגיל עצמו להיות בורח מהכבוד כל מה שיוכל. שאם יתנהג שייכבדוהו בני אדם, יתלמד פהם על צד הגאון ויתרצה הטבע המיד בקב, ובקושי יוכל להתרפא: השנייה שיירגיל מחשבתו לראות בבזיונו, ויאמר "עם היות שפני אדם אינם יודעים את גריעותי, מה לי בזה, וכי אני איני מפיץ בעצמי שאני נבזה בקב וקב, אם בהעדר הידיעה וחולשת היכולת ובזיון המאכל והפרש היוצא ממנו וכיוצא" עד שיהיה נבזה בעיניו נמאס: השלישית שיחשוב על עונותיו תמיד ויתרצה בטרה ותוכחת ייסורים.....

תהילים פרק סט (ח) בי עליך נשאתי חרפה כשתה כלמה פני: (ט) מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי: (י) כי קנאת ביתך אכלתני וחרפות חרפתי נפלו עלי:

יוסף תהלות - מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי. אפשר במה שמצאתי בס' קדמון תורת המנחה כ"י שהביא מרז"ל דישי תבע לשפחתו וגילתה לאשתו ונשתנית וחשב שהיא השפחה ובאה אליה ונתעברה מדוד. וידעו הבנים שהיה ישי פרוש מאשתו וא"ל ראה אמנו הרה לזנונים ורוצה להרגה לה ולעוברה וא"ל אביהם הניחו לה שתלד ולא תוציאו לעז עליכם ויהיה הולד מאוס ועבד לכם והת"ד ומה שרצה ישי לבא על שפחתו כבר פירש הרמ"ע ז"ל שהיה רוצה לטהר זרעו וכמ"ש במ"א בס"ד. וז"ש מוזר הייתי לאחי שחשבו שאני ממזר ונכרי לבני אמי שחשדו על אמנו שזינתה. ומצד אחר כי קנאת ביתך אכלתני וכו':

סנהדרין דף קז. דרש רבא מאי דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו נאספו עלי נכים (ולא ידעתי) קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שאם היו קורעין בשרי לא היה דמי שותת ולא עוד אלא בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות בית דין פוסקין ממשנתן ואומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה אמרתי להם הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא אבל המלכין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. אמר רב יהודה אמר רב אפילו בשעת חליו של דוד קיים שמנה עשרה עונות שנאמר יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ערשי אמסה. (בשעת דמעתי אני ממאס מטתי בתשמיש)

וכמה שאדם מכובד יותר, כך יותר קשה לו לוותר על הכבוד, ואפילו מי שנהג לברוח מן הכבוד, אבל אחרי שזכה בו, יעשה הכל כדי לא לאבדו, וכשאויל המלך¹². ועד כדי כך שאם אתה רוצה לקנות לב אדם, נהג בו כבוד, ותשבח אותו על איזה הנהגה טובה שלו, ובזה קנית אותו, כי הכבוד עושה אותו נצרך לעוד כבוד ובפרט מזה שמכבד אותו, ויעשה הכל כדי לא להפסיד את הכבוד הזה. ואפילו צדיקים גדולים מאד לא הצליחו ואפילו לזמן קצר להוריד עצמם לכל כך קטנות כדי להסתיר עצמם מקטרוג לבא לארץ ישראל (ראה חיי מוהר"ן קלט וקמ) וכ"ש למסור את שמם לגמרי לחרפה בפי כל.

ועל כן אע"פ ששמענו על צדיקים גם בדורות אחרונים, שהסכימו למות כדי להמתיק את הדין מעל עם ישראל, אבל לא נמצא מי שמוכן לכפר על כלל ישראל ע"י שימסור את שמו לחרפות ובזיונות. הגם שמסופר על צדיקים שיצאו לגלות וסבלו ביזיונות, אבל שיחשדוהו בגנב נואף רוצח בעיר שלו ובכל העולם, דהיינו אותם אנשים שהיו מכבדים אותו, נהפכים ונעשים מחרפים שונאים ורודפים זה לא מצינו. לבד ממשה רבנו ורבנו¹³ כמבואר בחיי מוהר"ן תב. דאי לאו הכי צ"ע מדוע באמת לא מצינו כזאת שצדיק גדול ימסור שמו לחרפה ובזיון להציל את עם ישראל? הרי כנ"ל חז"ל כבר אמרו שבושה היא מר ממוות.

לדברי רבנו שמשו רבנו עשה בכונה שיחשדו בו, נראה אע"פ שלא מזכיר בתורה זו את משה רבנו, הוא הדמות לדוגמא להמבואר כאן. דהיינו שבכונה גרם שיחשדוהו בנואף גנב רוצח כמבואר בסנהדרין קי. שחשדוהו באשת איש, ובקדושין לג:י"ט שחשדוהו בגנב¹⁴. וכשמתו קרח ועדתו ומאתים וחמישים נשיאים טענו שהוא רוצח כמ"ש¹⁵ אתם המתם את עם ה'. והיה לו מזה בושה נוראה¹⁶ עד שיצא ונטה אהלו מחוץ למחנה¹⁷ הרחק כמטחוי קשת¹⁸. ובוודאי לא עשה לצורך עצמו אלא לצורך כלל ישראל. אמנם יש כמה סיבות שהצדיק שמח שיש עליו מחלוקת¹⁹, אבל לזה לכאורה מספיק מה שמחזיקים אותו לקל או בעל גאוה וכיו"ב. אבל שיחשבו אותו לבעל עבירות חמורות של מיתת בית דין וכתת, זה צריך רק כדי למסור את הנפש, דהיינו השם טוב למיתה על קדוש ה', כמבואר כאן.

קושיות

א. השם הוא הנפש צ"ע מדוע מציין כמ"ש בתורה נט הרי זה לא חדוש של רבנו? וכנראה כוונת רבנו למה שמבאר שם שהמקרב רחוקים צריך שיהיה לו שם טוב שע"ז מתקרבים לבא אליו. וצ"ע הרי כל עבודת

¹² ראה מנחות דף קט: אמר ר' יהושע בן פרחיה בתחלה כל האומר עלה לה, אני כופתו ונותנו לפני הארי, עתה כל האומר לי לירד ממנה, אני מטיל עליו קומקום של חמין, שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד.

¹³ כך נראה אע"פ שלא מסופר כל מה שאמרו על רבינו נראה שמשום כבודו לא סיפר מוהר"ן את כל מה שעבר על רבנו, אבל ברמז ממה שאנ"ש אמרו שכבר אין להם כח ומעוד דבורים נראה שבאמת אמרו על רבנו כל חרפה ובזיון שיש.

¹⁴ בגמרא שם רבי אמי ורבי יצחק נפחא, יש דורשים לשבח וכו' ויש דורשים לגנאי כדאיתא. ועפרש"י שם (ד"ה כדאיתא) בשם מדרש תנחומא שאמרו ראו כמה עבים שוקיו כמה צווארו שמן הכל משלנו.

ובירושלמי שקלים פרק ה הלכה ב - כתיב (שמות לג) "והביטו אחרי משה עד בואו האהלה", תרין אמוראין, חד אמר לגנאי, וחי"א לשבח, מאן דאמר לגנאי חמון שקין חמון כרעין חמון קופר אכיל מן דיהודאי ושתי מן דיהודאי כל מדליה (צ"ל מה דאית ליה) מן דיהודאי (כל מה שיש לו גנוב הוא משלנו) ומ"ד לשבח מחמי צדיקא ומזכי טוביא דזכת למיחמי יתיה:

¹⁵ עיין שמות פרק לג (ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ידוד יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה: (ח) והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהל: עיין תרגום יונתן - (ח) והוה כד הוה נפיק משה מן משריתא ואזיל למשכנא קיימין כל רשיעי עמא ומתעתדין גבר בתרע משכניה ומסתכלין בעינא בישא אחורי משה עד זמן מיעליה למשכנא: ועי"ש תורת משה לחת"ס שקשה מדוע לדרוש לגנאי, ותירץ שלשון הבטה להבדיל מלשון ראייה, שהבטה היא שמסתכל הרבה כמו בעלי עין הרע, ובאמת היו שהסתכלו לשבח אבל הם לא הביטו מחמת הבושה רק בראייה בעלמא ונצבו עד בואו האהלה מפני כבודו של נשיא, אבל אלה שהביטו היה לגנאי.

¹⁶ במדבר פרק יז (ו) וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ידוד: עי"ש אבן עזרא בתפילתכם או בחכמה שידעתם שרפתם את המקריבים. והדעת זקנים פרש - אתם המיתם את עם ה' - לדעת, לפי שאמרתם להביא קטרת והוא סם המות שבו נשרפו נדב ואביהוא שהיו כהנים. והחיד"א בנחל קדומים פרש אתם המתם אותם ע"י שלא מחלתם להם.

¹⁷ עיין תרגום יונתן במדבר טז ד' עה"פ וישמע משה ויפול על פניו התרגום - ושמע משה היך קניין כל חד מנהון ית אנתתיה לאשקיותהון מיא בדוקיא מטול משה ונפל על אנפוי מן כיסופא:

וראה המפרש על תרגום יונתן - היך קניין כל חד מנהון ית אנתתיה. פי' שכל אחד קנא אשתו להשקותה מים בדוקים המאריים: מטול משה שחשדוהו באשת איש. כן הוא בסנהדרין פרק חלק וישמע משה מה שמועה שמע שחשדוהו בא"א שנאמר ויקנאו למשה מלמד וכו'. להכי כתיב לעיל ויקהלו על משה ועל אהרן, וכאן כתיב רק וישמע משה לבדו, ולא אהרן, אלא שחשדוהו למשה בא"א: מן כיסופא. פי' מחמת הבושה לא היה יכול להסתכל בפניהם.

¹⁸ סנהדרין קי. הנ"ל מהר"ש א - ויקנאו למשה במחנה דמשמע כ"ז שהיה במחנה קנאו לנשותיהם עד שנטה אהלו מחוץ למחנה וזהו ויפול על פניו מחמת כיסופא כמו ש"ת:

¹⁹ תנחומא כי תשא כז, עי"ש דהיינו מיל (אלפים אמה)

²⁰ כדי לזכות להמשיך רחמים על ישראל ממקום יותר ויותר גבוה, וכמבואר בתורה פח צופה רשע לצדיק דהיינו שנעשה צפוי והסתרה ממדת הדין ויכול עי"ז להמשיך רחמים על ישראל.

הצדיקים הגדולים הוא לקרב רחוקים וביחס לצדיק אמת כמעט כולם נחשבים רחוקים נמצא שצריכים לקרב אל כל ישראל ואיך יקיימו זאת אם מוסרים את שמם לחרפה ובזיון?

ב. צ"ע הרי כדי למסור את שמו הטוב לחרפות גורם בכוונה תחילה שיחשדוהו על עבירות חמורות היתכן שנעשה המתקת הדין ע"י שאדם עובר על (במדבר לב כב) והייתם נקיים מה' ומישראל? ראה זוהר פקודי דף רכא. (כ"ב) שמשנה רבנו נזהר בזה ועל כן מסר דין וחשבון מדוייק לעם ישראל על התרומה למשכן וראה ש"ע יו"ד רנו א' לגבי גבאי צדקה. ובשל"ה הקדוש מבואר שהוא חיוב על כל אדם בכל מעשיו/כ"ב. ואמנם לפ"ז צ"ע גדול דברי רבי יוסי במו"ק יח: על מה שאמרו שם אין אדם נחשד בדבר אלא א"כ עשה בו. א"ר יוסי יהא חלקי עם מי שחושדים אותו בדבר ואין בו. ועיין ריטב"א שבת קיח: (ד"ה לדידי) שכתב והיא כפרה גדולה למי שסובל הדבר ולפיכך אמר רבי יוסי שיהא חלקו עמהם. וצ"ע מדוע היא כפרה ולא עבירה?? וראה מהר"ל מו"ק שם שמביא לזה ראייה מסוטה ואם לא שטית וכו' ונקתה ונזרעה זרע, שהבזיון שלא כדין מכפר לה, וכך מי שנחשד שלא כדין וקבל בזיון הש"י נותן לו כבוד בעולם הבא, כי כן מדת הש"י להגביה שפלים וזה שהושפל שלא כדין הש"י נותן לו כבוד תחת הבזיון עכ"ל. גם שם צ"ע הרי עברה על יחוד ועל מצוות בעלה שקינא לה כשהלכה ונסתרה. וכל שכן צדיק גדול שצריך להיזהר בזה ביותר שהרי החילול ה' אצלו הרבה יותר גדול כמבואר ביומא פו. והוא חמור מכל העבירות שתשובה ויום כפור וייסורים רק תולין עד המיתה שממקרת ע"ש/כ"ב.

ג. צ"ע היתכן שנעשה המתקת הדין ע"י חילול ה' נוראה כזה דהיינו בזיון כבוד התורה באופן הנורא ביותר שיוצא שם רע של נג"ר נואף גנב רוצח על תלמיד חכם שחשבוהו לצדיק גדול? כידוע שכך אמרו על משה רבנו. ועיין חיי מוהר"ן סימן תב/כ"ב שמשנה רבנו בכוונה עשה שיחשדוהו. ומשמע שם שגם רבנו נהג כך. ונראה לתרץ שבאמת רק לצדיק גדול מאד מותר לעשות זאת כי הוא שקול כרבים מישראל, ועל כן במסירות נפש שלו מציל רבים מהריגה, נמצא שעושה בשביל פקוח נפש שדוחה את התורה.

ד. צ"ע מדוע מדבר רבנו על מסירת נפש ע"י מסירת שמו הטוב לחרפה ובזיון, אע"פ שיש בזה חילול ה' ועוד קושיות, ולא מדבר ממסירת נפש באחד מארבע דברים אחרים שמי שלקה בהם חשוב כמת, כגון עני וסומא ומצורע ומי שאין לו בנים. או מי שנותן כל ממונו לצדקה? כמבואר בתורה סט שהממון הוא הנפש ובלק"ה מבאר כי עליו הוא מוסר את נפשו כמ"ש בנפשו יביא לחמו. ועיין שבת דף ע. שקניית חטאות נקרא יומת בממון.

כ"ב זוהר פקודי דף רכא. כד אתעביד כל עבדתא, אצטריך משה למנני כלא, בגין דלא יימרון ישראל דאשתאר כספא ודהבא ואסתליק לנטלא ליה, ועל דא אצטריך למנני חושבנא קמיהו דישאלא, בגין דכתיב (במדבר לב כב) והייתם נקיים מיהו"ה ומישראל.

כ"ג ספר השל"ה הקדוש – שער האותיות – אות פ' פריון (ג) והייתם נקיים מה' ומישראל. רבותינו זכרונם לברכה למדו מכאן, שצריך אדם להרחיק את עצמו מהחשד. כדתנן במסכת שקלים (פ"ג, מ"ב), אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות, ולא במנעל ולא בסנדל, שמא יעני ויאמרו מעון הלשכה העני, ושמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר. האדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, מן התורה שנאמר (במדבר לב, כב), והייתם נקיים מה' ומישראל, ומן הנביאים שנאמר (יהושע כב, כב), אל אלהים ה' הוא יודע וישראל הוא ידע, מן הכתובים שנאמר (משלי ג, ד), ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. וכיוצא בזה מה שאמרו רבותינו ז"ל (חולין מד, ב) הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו.

כ"ד יומא דף פו. – עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקיין שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותן היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי כדשקיל בישראל מתרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין יצחק דבי רבי ינאי אמר כל שחבירי מתביישין מחמת שמועתו (היינו חילול השם) והיכי דמי? אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

כ"ה עיין חיי מוהר"ן – אות תב – ששמעתי מאנשי שלומנו גם כן פ' עין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היו אנשי שלומנו קובלים לפניו שקשה להם לסבל ענין המחלקת והרדיפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בדי פח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכלות פאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלקת. והראיה, כי משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו פח המושף להמשיך את כל ישראל אליו, בכתוב (שמות ל"ה), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה פתיב (שם ל"ג): "הביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיוצא בזה עוד. וכל זה פי יש דברים פאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלקת שחולקין עליו וכו'.

ה. היתכן שנעשה המתקת הדין ע"י שעובר על לפני עוור לא תתן מכשול? כידוע שכמעט כל ישראל חשדו במשה רבנו/כ"ו על אשת איש כמ"ש ויקנאו למשה במחנה (סנהדרין קי.כ"ו). ולפי הנ"ל (בחי"מ תב) שמשה רבנו עשה זאת בכוונה וכל גדולי ישראל נכשלו בזה אע"פ שהיו יראי שמים גדולים שהרי ברחו כשראו מרחוק את אשתו של און פן פלט בלא כסוי ראש, אעפ"כ על משה רבנו חלקו בתוקף ועז. מוכרח שמשה רבנו נתן להם הרבה מקום לטעות בו. וצ"ע הרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ולא נותן נסיון שא"א לעמוד בו ואם בדור דעה דורו של משה רבנו כל גדולי ישראל טעו מדוע לא נחשב נסיון שא"א לעמוד בו.

עד כאן הקדמה

✳

תורה רס כחנטן

השם הוא הנפש וכמו שהנפש היא האדם, ובה נרשם כל מדותיו והצלחותיו וכשלונותיו, כך שמו של אדם רמוז בו כל מהות אותו אדם/ל, כמ"ש בהתורה היכל הקודש לאי(בסי' נט) ע"ש-ע"י שם אות

^כ עיין דברי יואל חלק ח' פרשת קרח דף טו שכתב- ועובדא ידענא שא"א הייטב לב זלה"ה שמע מוקינו הישמח משה זל"ה, שאמר לו שהוא נתגלגל בעוה"ז פעם הג', פעם אחת היה בדור המדבר, ואמר שכל ראשי סנהדראות עמדו בשיתותו של קרח, ורק ההמון עם הי' עם משה רבינו.

^{כב} סנהדרין דף קי. וישמע משה ויפול על פניו מה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר "ויקנאו למשה במחנה" אמר רב שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה (שאמר לה אל תסתרי עם משה) שנאמר "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה".

מהרש"א - וכבר בארנו זה בפ"ק דב"ק בחידושינו שם לפי שפירש מן האשה ע"פ הדבור והיו ליצני הדור אומרים שאי אפשר לילוד אשה לפרוש מן האשה ע"ש ודרשו כן מדכתיב ויקנאו למשה במחנה דמשמע כ"ז שהיה במחנה קנאו לנשותיהם עד שנטה אהלו מחוץ למחנה וזהו ויפול על פניו מחמת כיסופא כמו שترגם יונתן:

^{כג} דפרי"ז צילום 68 T

^{כד} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ל **עיין שער הגלגולים** - הקדמה כג -ז"ל- וכמו שנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע, כפי בחי' אבר שממנו חוצבה, וכמו שארז"ל על פסוק אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, אלא שמות. כך כל נצוץ ונצוץ שבקליפה, יש לה שם ידוע בפני עצמו. ונמצא כי היצה"ר שבאיש הזה, אינו כעין היצה"ר של האיש האחר. ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם שהוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמ"ש אשר שם שמות בארץ, כפי מקום האבר שבאדם העליון, אשר ממנו חוצב, והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן ארז"ל שמה גרים.

עיין ברכות ז: מנלן דשמה גרים א"ר אלעזר דאמר קרא "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" אל תקרי שמות אלא שמות

עיין ליקוה"ל דברים הבאים בסעודה ד' ו' - ועקר הדין והמשפט שדנין את האדם בראש השנה וביום הדין הגדול. העקר הוא שמתפללין בשמו שישם חקוקים ונקתבים כל מעשי האדם. ועל פן שואלין את האדם אחר מיתתו אם זוכר את שמו בי ביהשם של כל האדם נחקק ונקתב כל מעשיו, כי השם הוא הנפש כמו שקתוב, נפש חיה הוא שמו. וישם בהנפש שהוא שמו שם מגיע כל הפגם או התקון של כל מעשי האדם לטוב או להפך חס ושלום, כי ביהשם של כל אדם נגבל כל חיותו וכל ענינו ומחיותו. וכפי מעשיו פן מאיר שמו למעלה. וכן נזכר למעלה לטובה. וכן להפך חס ושלום, וזה בחינת מעלת זכרון שמות הצדיקים, כי ביהשם הקדוש של כל צדיק וצדיק, בו נכלל כל מהות הצדיק כל צדקתו ותורתו ומעשיו הטובים וכל מעלותיו ומדרגותיו, כי השם הוא נפשו ונשמתו כנ"ל. ועל פן על ידי שמוצדיקין שם הצדיק אנו ממשכיין עלינו קדשתו וזכותו. ועל ידי זה נזכה גם אנחנו לקדשה וטהרה ולשוב אליו יתברך. למשל כשאנו מוצדיקין שם התנא רבי שמעון בן יוחאי. בזה השם כלול כל מעשי זה התנא שהיה שלש עשרה שנים במערה וחבר ספר הזהר. וכל המעשיות הנזכרים ממנו. כלם כלולים בזה השם הקדוש רבי שמעון בן יוחאי. וכן בשאר שמות הצדיקים:

בעל שם טוב על התורה - פרשת בראשית אות קלד. המקובל אצלנו מרבותינו, אשר עיקר נפש והנשמה הוא שמו של האדם, כח הצירוף אותיות, אשר בא לתקן בזה העולם, וכח היחוד אשר צריך לייחד שמו ברוך הוא וברוך שמו, וכן קבלתי בשם הבעל שם טוב, והוא דבר ידוע ומפורסם בתפלה, וביחוד בתפלה על החולים וכל צרה שלא תבא על האדם, הוא בהזכיר שם החולה ולעשות היחוד בשמו, לדמיתק הדין האחוז באותיות שמו, ולעשות מן שם אלהים או אדני וכיוצא אשר הדינים ח"ו יונקים מהם, לעשות מהם שמות הוי"ה או אהי"ה שמות הרחמים, והכל על ידי צירופי אותיות, הידוע לבעלי עבודה היודעים לרצות את קונם בלבם ובנפשם, כאשר שמענו וראינו מפעלות תמים דעים ברוך הוא וברוך שמו, ואין להאריך בזה למביני מדע כי סוד גדול הוא זה וראוי להעלימו בכתב, ויש לזה סמך בזהר הקדוש בכמה מקומות (ובפרט בפ' נח ד"ס ע"א) אשר שם שמות (תהלים מ"ו), שמות וודאי דהא שמה גרים לכולא וכו' דכאן אינון צדיקייא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא למיהוי בשמיא רשימין יעו"ש: (עטרת צבי, בזה"ק ויצא דקנ"ג ע"ב):

אהבת שלום (לרבי מנחם מנדל מקסוב) - שמות א' א' - הדנה ידוע שעיקר חיות האדם היא הנשמה הקדושה, החצובה מתחת כסא הכבוד, והיא אותיות שמו של האדם. כי השם של האדם שקוראים לו אביו ואמו, היא השם של הנשמה, כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל (שער הגלגולים הקדמה כג). ועל כן כשהאדם ישן, אזי נגקל להקיצו על ידי קריאת שמו, יותר מכשדוחפים אותו, כדאיתא בספרים הקדושים (תולדות יעקב יוסף פרשתנו ד"ה בפסוק ואלה שמות הב', בשם הבעל שם הק', ספר הבהיר אות פ), כי על ידי קריאת שמו, שהיא השם של הנשמה ממש, שהיא חיותו, אזי מעוררים חיותו ממקום שרשו בהשתלשלות, עד שמורידים את החיות אל האדם. וכן בכל דבר, החיות שלו היא שמו: **עוד שם ריש פרשת ויקרא** - ואם יש ח"ו פגם בנפש, אזי נפגמים אותיות שמו שהם עיקר שורש וחיות של הנפש, וממשיך על עצמו ח"ו שם הסטרא אחרא. כי יש לאדם שני שמות, אחד הוא השם שקוראים לו אביו ואמו, והיא שמה של הנשמה שהיא חיותו, ואחד שם הסטרא אחרא סטרא דמות רח"ל, כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל (חסד לאברהם מעין ה נהר ו). ועל כן איתא בש"ס (יומא פג

ה'לג]. בבחי' [לג/לד] נפש חיה היא לה שמו ע"ש-ע"י שם בחומש שאדם הראשון נתן לכל בעלי החיים שם לפי מה שהשיג מהות נפשו של אותו בעל חיים.

ויש בבחי' זו מסירת נפש: שכיון שהשם הוא הנפש, נמצא כשיש לו שם טוב, אזי הוא חשוב ומכובד והכל תאבדים להתקרב אליו, וכיון שהנפש דהיינו החיות שרשה בכבוד (תורה נט אות ה' ותורה לו אות ז' ותורה סו אות א/י) אזי יש לו חיות גדולה מזה. לעומת זה מי שיש לו שם רע, כגון שיוצא עליו קול שהוא בעל עבירה, אזי הוא מבוזז ומושפל, והכל מתרחקים ממנו, וכיון שכנ"ל שרש הנפש בכבוד, אזי כשמבזים אדם לוקחים ממנו את החיות, ואם הוא בסתר אזי נשאר לו כבוד אצל אחרים, אבל כשמבזים אדם ברבים ומכפישים שמו ברבים אזי הבושה היא מר ממות, ומרגיש שמוטב לו למות ולא לסבול כזו בושה. לכן אמרו חז"ל המלבין פני חברו ברבים נחשב רוצח.

נמצא שכמו שמי שנהרג על קדוש ה' דהיינו שמסר נפשו וחיוו להצלת ישראל שכרו גדול מאד כגון הרוגי לוד/י, כך גם צדיקים מוסרים עצמם להריגה כדי להמתיק את הדינים מעל כלל ישראל, כמו שעשו עשרה הרוגי מלכות. ולקמן יבאר עפ"י הנ"ל ששמו הטוב של אדם הוא חיותו, נמצא שצדיק יכול להיות כמו נהרג על קדוש ה' ואפילו יותר מזה, ע"י שבכוונה גורם שיצא עליו שם רע, ויבזו ושיפילו אותו, עד שירגיש שטוב לו המוות מהבושה והביזיון הזה. ובושה כזו היא מר ממוות, כי מיתה היא רגע אחד אבל בושה כזו היא בכל רגע לזמן רב, וכמו שאומרים העולם קשה יותר לחיות על קדוש ה' מלמות על קדוש ה' ל"ח. ומבאר רבנו כיצד אפשר בחיים חיותו להיות מת על קדוש ה'.

ע"ב) דרבי מאיר הוי דייק בשמא: עוד שם קרח יז יז – וכפי הפעולה שפועל האדם לעצמו ביגיעת הנפש וזיכור נשמתו, כמו כן הוא פועל לעצמו שם הגון, ואם יש ח"ו פגם בנפשו, אזי נפגמים אותיות שמו: ועיקר זיכור הנשמה, שהיא שמו של האדם, שהיא חיותו, תלוי בשפלות, בחינת מה, על דרך הכתוב (קהלת ז יב) החכמה תחיה, חכמה הם אותיות כח מה (זוהר ג לד). ופירושו כל הכוחות, היינו כח היראה, כח האהבה, כח הקדושה, כח השכלי, תלויים ב'מה', היינו שצריך להכניס הכל אל בחינת מה, בחינת שפלות, ועל ידי זה הוא מזכר את נשמתו, שהיא חיותו:

^א טוהר"ת בתקפא

^ב **תורה נט אות ה' – וְהוּא (יְשַׁעְיָה נ"ו):** וְנָתַתִּי לָהֶם בְּיָמֵי וּבְחַוְמוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנֵי וּמִבְּנוֹת. יָד וְשֵׁם דִּיקָא, בְּזִכְרוֹת שְׁמִירַת שְׁבִתוֹתֵי הַנֶּזֶל, הֵינּוּ עֲגוּלָא וְרְבֻעַת הַנֶּזֶל. יָד, בְּחִינַת רְבֻעַת, בְּחִינַת מִשְׁפָּט הַנֶּזֶל, וְשֵׁם, הֵינּוּ שְׁיָזְכָה לְשֵׁם טוֹב, שְׁפָל הַנְּפֹשׁוֹת יִתְּאוּ תְּאוּהָ לְהֵיחֹת נְשָׁרְשִׁים בְּשִׁמּוֹ. כִּי הַשֵּׁם הוּא הַנְּפֹשׁ, בְּבְחִינַת (בְּרַאשִׁית ב): נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ. וְיִתְּאוּ לְהֵיחֹת נְשָׁרְשִׁים בְּנִפְשׁוֹ, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כ"ו): לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרֶךָ תֵּאָתֵן נֶפֶשׁ.

^ב * בראשית ב'

^ד **בראשית פרק ב (יט) וַיִּצַר יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּבְאֵר אֶל הָאָדָם לְרְאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ:**

ספורנו – נפש חיה הוא שמו. הנה שמו הורה על צורת הבעלי חיים הנקרא בשם שהוא נפשו אשר בה הוא נמצא בפועל:

העמק דבר – וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. מה שיתבונן האדם על נפש חיה של אותה בריה היינו כח הרוחני שלו הוא שמו של גוף הבריה אפילו בשעה שאינו משתמש בזה הכח שהכל תלוי בכח הכמוס שנוצר לזה התכלית בעת הצורך:

אמרי יוסף (רבי יוסף מאיר ויס) פרשת וירא – הדנה הטעם שאנו קורין השם אחר המילה י"ל לפמ"ש האר"י ז"ל והובא במשנת חסידים (מס' חתונה ומילה פ"ג פסקא ו') בקיצור ו"ל, והשם שקורא לכן הקב"ה מזמינו בפיו כי זה שמו שיש לו בקדושה עכ"ל, והכוונה שהשם של אדם הוא שם הנפש והנשמה של האדם, וזה כוונת הפסוק (בראשית א, ל) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, שאדם הראשון קרא לכל אחד שמו אשר בשרשו, והראי' כי אדם ישן כאשר קורין לו בשמו הוא מתעורר תיכף, כידוע כי מעוררין את נשמתו שתכנס בגופו כנודע כל זה, והנה הנפש שבקדושה אינו באה אל האדם עד אחר המילה, ולכן אין קורין שם עד אחר המילה שאז בא לו הנפש דקדושה, אז מזמין השי"ת שם של הנפש בפיו אביו,

^ה גם בדפוס ותולד-היא, ומתולדו – הוא (כלשון הפסוק)

^ו **תורה סז אות וא** הַנְּפֹשׁ הִיא יִקְרָה מֵאֵד, וְצָרִיף לְהֵיחֹת וְהִירָה בְּהַ וְלִשְׁמָרָהּ מֵאֵד. עַל כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מֵאֵד, כְּשֶׁבָא אֵיזָה כְּבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם. כִּי הַכְּבוֹד הוּא אֵם כָּל חַי, וְהוּא שְׂרֵשׁ כָּל הַנְּפֹשׁוֹת. וְכִשְׁהַנְּפֹשׁ מִסְתַּלְקֶת, הִיא מִסְתַּלְקֶת אֶל הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נ"ח): "כְּבוֹד ה' יִאֲסָפָה". שֶׁהִסְתַּלְקוֹת וְאִסְיַפַת הַנְּפֹשׁוֹת הֵם לְתוֹף הַכְּבוֹד כִּי שֵׁם שְׂרֵשׁ כְּנִ"ל: וְעַל כֵּן כְּשֶׁבָא כְּבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם, צָרִיף לְזַהֵר וּלְהִשְׁמֵר, כִּי אוֹלֵי בָּא הַכְּבוֹד, חַס וְשְׁלוֹם, בְּשִׁבִיל הִסְתַּלְקוֹת, כְּדִי שֶׁתִּסְתַּלַּק הַנְּפֹשׁ אֶל הַכְּבוֹד, שֶׁהִיא שְׂרֵשׁ כְּנִ"ל: אֶךְ מִדָּה טוֹבָה מְרָבָה, וְעַל כֵּן עַל פִּי הָרַב, בָּא הַכְּבוֹד לְטוֹבָה. דְּהֵינּוּ, כְּשֶׁבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה אֶל הָאָדָם, אֵיזָה הִיא בָּאָה מִלְּפָשֶׁת בְּהַכְּבוֹד, שֶׁהִיא אֵם כָּל חַי כְּנִ"ל. וְעַל כֵּן כְּשֶׁבָא כְּבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם, עַל פִּי רַב הוּא לְטוֹבָה, דְּהֵינּוּ שְׂבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה לְאָדָם, עַל יְדֵי זֶה הַכְּבוֹד. וְהַלָּל, שֶׁהַכְּבוֹד הוּא שְׂרֵשׁ הַנְּפֹשׁוֹת. וְעַל כֵּן, לְפַעְמֵימִים בָּא כְּבוֹד חֲדָשׁ לְאָדָם בְּשִׁבִיל הִסְתַּלְקוֹת אֵיזָה נֶפֶשׁ, חַס וְשְׁלוֹם, כְּדִי שֶׁתִּסְתַּלַּק הַנְּפֹשׁ אֶל הַכְּבוֹד כְּנִ"ל. אֲבָל עַל פִּי רַב, בָּא הַכְּבוֹד לְטוֹבָה. דְּהֵינּוּ, שְׂבָא נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה לְהָאָדָם, עַל יְדֵי זֶה הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ כָּל הַנְּפֹשׁוֹת כְּנִ"ל. עַל כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מֵאֵד, לְקַבֵּל הַכְּבוֹד בְּקִדְשָׁה גְדוּלָה, לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שְׂרֵשׁ כָּל הַנְּפֹשׁוֹת כְּנִ"ל:

^ז **בבא בתרא דף י:** כי הא דיוסף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבוא מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתין [א"ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, מאן נינהו? אילימא ר"ע וחבריו, משום הרוגי מלכות ותו לא? פשיטא, בלאו הכי נמי, אלא הרוגי לוד. פרש"י – הרוגי לוד – לוליינוס ופפוס אחים שהרגם (טורנוטרופוס) הרשע בלודקיא כדאמרינן במסכת תענית (דף יח) על ידי גזירה שנגזרה על ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחי' הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנוה:

^ח **ראה תורה פ'** שכל אחד מיישראל ואפילו קל שבישראל אם ינסו להכריחו להמיר דתו ימסור נפשו למיתה ולא לשמד. ואילו לחיות במסירות נפש אפילו של בינונים יש הרבה פחות וכל שכן לחיות במסירות נפש של צדיקים.

ותחילה מבאר רבנו איזה תיקון עצום נעשה ע"י נשמות צדיקים שמוסרים עצמם למיתה להמתיק את הדין מעם ישראל:

כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קידוש השם אע"פ שמלכות רומי הוציאה אותם להורג, לא היה כח למלכות להרגם, עד שהם הסכימו/מ² בשביל יחוד קוב"ה ושכינתו כידוע, שעיקר היחוד הוא ע"י מסירת נפש דהיינו מיתה [מ"א/מ"ב] כי כשצדיק מסתלק ונשמתו עולה למעלה למלכות, המלכות מתקשטת בה לפניו ית', לעוררו ולרצותו שישפיע שפע חיות לעולם. והם ראו/מג³ באותן הדורות, סמוך אחרי חורבן הבית השני שא"א לתקן ולעשות יחודים למעלה כ"א – כי אם על ידי נשמותיהם, ע"כ מסרו נפשם על קידוש השם [מ"ד/מ"ה], אע"פ שהחורבן וההריגות הנוראות המתיקו

² גם בדפדפון השם, ומתוצר - ה'

כדיאיתא בסדר עבודה בחזרת הש"ץ של מוסף יום כפור: – אלה אַזְכְּרָה וְנַפְשִׁי עָלַי אֲשַׁפְּכָה. כי בלעונו זדים כְּעָהָה בְּלִי הַפּוֹכָה. כי בימי הַשָּׁר לֹא עָלְתָה אֲרִיכָה. לְעֶשְׂרֵה הַרוּגֵי מְלוּכָה: בְּלָמְדוֹ סֵפֶר מִפִּי מְשִׁילֵי עֲרֻמָּת. וְהִבִּין וְדָקְדַק בְּדַת רְשׁוּמָת. וּפְתַח בּוֹאֲלָה הַמְשַׁפְּטִים וְחָשַׁב מְזֻמָּת. וְגוֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְּיָדוֹ מוֹת יוֹמָת. חטאנו: גְּבַה לֵב בְּגִדוּלִים. וְצָוָה לְמַלְאֵת פְּלִטְרוֹ נְעָלִים. וְקָרָא לְעֶשְׂרֵה חֲכָמִים גְּדוּלִים. מְבִינֵי דַת וְטַעֲמֵיהָ בְּפִלְפּוּלִים: דִּינָו מְשַׁפֵּט זֶה לְאֲשִׁירוֹ. וְאֵל תְּעוֹתוֹהוּ בְּכּוֹךְ לְאָמְרוֹ. כִּי אִם הוֹצִיאָהוּ לְאָמְתוֹ וּלְאִירוֹ. כִּי יִמְצָא אִישׁ גּוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמְכָרוֹ. חטאנו: הֵם כָּעֲנוּ לוֹ וּמִת הִגְבַּח הָהוּא. נִם אֵיָה אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲחִיהֶם מְכָרוּהוּ. לְאַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים סִחְרוּהוּ. וְכַעַד נְעָלִים נִתְנָהוּ: וְאַתֶּם קָבְלוּ דִין שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם. כִּי מִיָּמֵינוּ אֲבוֹתֵיכֶם לֹא נִמְצָא כִּכֶּם. וְאִם הָיוּ בְּחַיִּים הֵייתִי דָנֵם לְפָנֵיכֶם. וְאַתֶּם תִּשְׂאוּ עוֹן אֲבוֹתֵיכֶם. חטאנו: זְמַן תְּנָה לָנוּ שְׁלִשֶׁת יָמִים. עַד שְׁנַדַּע אִם נִגְזַר הַדְּבָר מִמְרוֹמִים. אִם אֲנִי חֲיָבִים וְאֲשִׁמִּים. נִסְבַּל בְּגוֹזֵר מְלֹא רַחֲמִים: חָלוּ וְזָעוּ וְנָעוּ פְלִמּוֹ. עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כִּהֵן גְּדוֹל נִתְנוּ עֵינֵינוּ. לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם לְעֹלֹת לְאֲדוֹנֵינוּ. לְדַעַת אִם יִצְאָה הַגְּזֵרָה מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ. חטאנו: טָהַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל עֲצָמוֹ וְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּסִלּוּדִים. וְעָלָה לְמָרוֹם וְשָׁאֵל מֵאֵת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים. וְנִם לוֹ קָבְלוּ עֲלֵיכֶם צְדִיקִים וְיָדִידִים. כִּי שְׁמַעְתִּי מֵאֲחֹרֵי הַפְּרָגוֹד כִּי בֹאֵת אִתֶּם נְלַפְדִּים: יָרַד וְהִגִּיד לְחֲבָרָיו מֵאֲמַר אֵל. וְצָוָה הַבְּלִיעַל לְהָרִגֵם כִּכֶּם וְלֶאֱל. וְשָׁנִים מִקֵּד הוֹצִיאָו תְּחִלָּה שְׁהֵם גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כִּהֵן גְּדוֹל וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל. חטאנו: ...

³ עיין עץ חיים שער הכללים סוף פ"א. ובשער לט שליש אחרון של דרוש א ד"ה והנה בזמן חורבן

עץ חיים – שער לט פרק א מ"ב – והנה בזמן חורבן בית שני בזמן י' הרוגי מלוכה, גברו מאד מאד העונות, ולא די שלא היה כח ביד בני אדם התחתונים לברר ניצוצין אלו ע"י תפלתן להעלותן בסוד מ"ג, אלא אפילו גם המ"ן דבינה ירדו למטה וחזרו להתערב בקלי', וז"ש ובפשעכם שלחה אמכם, וע"ז היה העולם נאבד, עד שהוצרך הש"י לתקן העולם, וזה היה ע"י הרוגי מלוכה כמ"ש בע"ה. ותחלה אנו צריכין להודיעך כי הנה ג' בחי' יש בענין עליית מ"ן ..... והנה אז בחורבן בית שני לא היה כח להעלות מ"ן הנ"ל, אם לא בבחי' אחרת רביעית, והוא שהוצרכו י' חסידים ההם ליהרג ולמסור עצמם על ק"ה בפועל, ואחר שנהרגו היה כח בנשמותיהם לברר המ"ן מהמלכים להעלות מ"ן, בכל זוג וזוג שיש, בין במ"ן דבינה, בין במ"ן דנוקבא דז"א רחל. וטעם היות כח באלו להעלות מ"ן הנ"ל, הוא כי הנה י"ב שבטים הם, שורש לכל הנשמות כולם, שהם עצמן בחי' המ"ן הנ"ל, ואלו י' הרוגי מלוכה הם השבטים עצמם כנודע, לכן יש בהם כח להעלות המ"ן שהם מציאות הנשמות עצמן. וענין היותן י' הרוגים לבד, השבטים הם י"ב נתבאר בדרוש אחר. והנה ענין זה נתבאר (בזוהר פקודי [דף רנד:] בענין י' הרוגי מלוכה, ואמר שם גופא דילהון אתמסר לסט"א, ונשמתהון למלכא קדישא. והענין כמ"ש כי לא די שאז לא היו מבוררין המ"ן של הנוקבא אלא גם מ"ג דבינה ג"כ ירדו ונתערבו בקליפות. והנה המ"ן דנוקבא דז"א לעולם היתה ברשות סט"א ולעולם לא יצאו משם, אמנם של הבינה כבר היו מבוררים וחזרו לירד כנ"ל. והמ"ן דבינה הם מתבררין ע"י נשמות אלו של י' הרוגי מלוכה, והם מעלין אותן מן הקליפה למעלה בבינה. וז"ס ת"ח נשמתא דאלין לאשלמותא דרוחא קדישא דילהון עשרה רוחין מתתא כדקא יאות וכו', ר"ל שע"י רוחין דילהון יעלה מ"ג מתתא לעילא, וז"ס מתתא ר"ל ממקום הקלי' עד בינה. והבן היטב ענין העלאת מ"ן מה פירוש, שהוא מ"ן מתתא שהם הקלי' למעלה בבינה או במל'. ואמנם העלאת מ"ן דנוקבא דז"א מתתא, מן הקלי' למעלה בנוקבא הנ"ל, אינו אלא ע"י גופין דילהון ממש שנהרגו, וז"ס גופא דילהון אתמסרו למלכא חיבא, פ"י ביסוד הקלי' אשר היא ס"א, אשר בהם נאחזין המ"ן דנוקבא דז"א בעצמן, כנ"ל שמעולם לא יצאו משם, והם מכנים בשם סט"א ממש. והנה גופם של י' הרוגי מלוכה נמסרו או בידם דסט"א, והרגום כדי שיהיה בהם כח להעלות המ"ן דנוקבא דז"א ממש בזכותן, כי הלא הגופין הם מקבלין עזר דהריגה, ולכן כדי להוציא המ"ן דנוקבא דז"א אשר היו מושרשים בעמקי הקליפות סט"א, הוצרכו גופם להמסר ביד סט"א שיהרגו. (אע"פ שגופם הגשמי הוא נמסר ביד מלכי א"י והרגום מ"מ מי שמעלה את הבירורים מיסוד הנוק' דקלי' אינו גוף גשמי שבקבר, אלא הוא בחי' מלבוש נשמתם שהיה מיד' טפן דיוסף הנקרא חלוקא דרבנן שהוא בחי' גוף ממש לנשמה, הוא שמכר את המ"ן ביסוד הנוק' וכו'... ע"ש שנשמות י' הרוגי המלוכה נתלבשו בחלוקא דרבנן שהם גופתם ממש הפנימית הנעשה מטפן קרי שהם סוד עה"ד טו"ר, שהוא נעשה כלי לנשמותיהם וכו' ע"ש – בבית לחם יהודה) ואל תתמה זה כי הנה גופות שלהם (מלבוש נשמתם – בל"י) הוו כ"כ מזוככים (ע"י ההריגה – בל"י), עד אשר היו ראויין בערך נשמות של בני אדם אחרים, כי זהו מעלת הצדיקים לזכך גופם ולעשותן צורה, וזהו הטעם שאין מיתה נזכר בצדיקים, וראייה לדבר מאליהו ז"ל כי עלה בשמים בגוף ונפש (פ' לאויר השמים ולא לשמים ממש כמבואר בוהר יקחל קצו. והא כוליהו שמים לא יכלין למסבל אפי' געינא דחרדלא מגופא דהאי עלמא וכו') אלא דעאל בההוא סערה ואתלבש ביה וכו' ואשתליף גופיה ואשתאר בההוא סערה וכו', עיין שער מאמרי רשב"י מדרש רות סא: שכמו שאלהיה בעלותו וכו' גופו נשאר בסערה וכו' כך אלו גופן נשאר בסט"א ונשמתם עלתה להשלים מקום הקודש שהם עשר שבקדושה ע"ש – בל"י), כמ"ש בע"ה בענין גופא של אדוה"ר מהיבין היה, ומכ"ש גופות אלו הקדושים י' הרוגי מלוכה שנהרגו על ק"ה לתכלית ולכוונה הנ"ל, כי ודאי גופם ממש עלו בבחי' רוח, והם מעלין מ"ן דנוקבא דז"א מאז ואילך עד ימות המשיח. והנה גופות שלהם היו מבחינת הקרבנות. וז"ס ומהכא רזין דקורבנני, פ"י כמו שהקרבן הוא מעלה ומקרב העולמות זה לזה, כנוכר בענין מעלת התפלה, איך ע"י הקרבן התמיד אנו מעלין עולם בעולם עד רזא דא"ס, כנוכר טוף פרשה פקודי, גם אלו החסידים י' הרוגי מלוכה הם מעלין בגופם ממש את המ"ן דנוקבא דז"א למעלה:

כמבואר בפיוט ליום כפור הנ"ל – זמן תְּנָה לָנוּ שְׁלִשֶׁת יָמִים. עַד שְׁנַדַּע אִם נִגְזַר הַדְּבָר מִמְרוֹמִים. אִם אֲנִי חֲיָבִים וְאֲשִׁמִּים. נִסְבַּל בְּגוֹזֵר מְלֹא רַחֲמִים: חָלוּ וְזָעוּ וְנָעוּ פְלִמּוֹ. עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כִּהֵן גְּדוֹל נִתְנוּ עֵינֵינוּ. לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם לְעֹלֹת לְאֲדוֹנֵינוּ. לְדַעַת אִם יִצְאָה הַגְּזֵרָה מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ. חטאנו: טָהַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל עֲצָמוֹ וְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּסִלּוּדִים. וְעָלָה לְמָרוֹם וְשָׁאֵל מֵאֵת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים. וְנִם לוֹ קָבְלוּ עֲלֵיכֶם צְדִיקִים וְיָדִידִים. כִּי שְׁמַעְתִּי מֵאֲחֹרֵי הַפְּרָגוֹד כִּי בֹאֵת אִתֶּם נְלַפְדִּים: יָרַד וְהִגִּיד לְחֲבָרָיו מֵאֲמַר אֵל.

² עיין שער הגלגולים סוף ח"א של הקדמה לו [דף רצה במהדורת השטא ירושלים] ובספר הלכות פירוש בראשית בחצי השני של פ"ג ד"ה ואננס בזמן. ובשער מאמרי רשב"י פירוש פקודי סוף המאמר על דף רנד ד"ה גם נתבאר [דף קסו במהדורת תש"ט ירושלים]

הרבה, עדיין קטרג עוון מכירת יוסף/מ¹⁰, ונבחרו עשרה תנאים צדיקי הדור/מ¹¹ שבהם היו מגולגלים תשעת אחי יוסף/מ¹² שמכרוהו/מ¹³, וע"י שמלכות רומי ששלטה אז הרגום/מ¹⁴ עלו נשמותיהם ונמתק הדין מישראל. **כי**

מה **שער הכוונות** – דרושי נפילת אפים דרוש ה – כאשר אין איש מוסר עצמו עק"ה לא בכח בק"ש, ולא בפועל בעשרה הרוגי מלוכה, אז אין הזווג שלם לצורך הבנים ת"ת ומלכות להריק להם ברכה עד בלי די, אלא להחיותם ולהעמידם על עומדם לבד, ואז תקרא אתתרכת מעל בנין כנודע. **ודע שעד זמן הי' הרוגי מלוכה** היו מאירים ת"ת ומל', והיה די באורם להעלות מ"ן לבינ' ממטה למעלה עם קצת סיוע מהצדיקים אשר מוסרים עצמם עק"ה בכח בעת ק"ש, אבל בזמן העשרה הרוגי מלוכה שמש וירח קדרו בעון הדור, ולא היה בהם כח להעלות מ"ן לקבל מ"ד מחכמה הנק' מחשב', עד אשר נהרגו הרוגי מלכות בפועל, ואז האירו נשמותיהם לת"ת ומל', ועצרו כח להעלות מ"ן לקבל מ"ד הבאים מחכמה הנק' מחשבה, ועז"א כך עלה במחשב' וזש"ה "ממתים ירך ה' ממתים מחלד", והזכיר שני מיני מיתות, אם למסור עצמו למיתה וזהו לצורך יד ה' והיא המלכו' הנק' יד ה', ואם למסור עצמו עק"ה וזהו "ממתים מחלד", והחלד היא אימא עלאה, שהיא נעלמת ונחלדת כעין דרסה וחלדה שאינה נגלית. "חלקם בחיים" שהם עולים בחיים העליונים כי חיי המלך היא בינ' וצפונך בסוד, נתיב לא ידעו עיט"ה הוא שביל דיק טמיר גני, ואז "ישבעו בנים" ת"ת ומלכות "והניחו יתנם לעולליהם" נה"י – או נשמו' הצדיקים דאתיין מת"ת ומלכות ואינן עוללין דילהון:

ספר הליקוטים – פרשת בראשית – פרק ג – ואמנם בזמן הרוגי מלוכה, אז גברו העונות, כי לא היה כח בבני אדם לעלות מ"ן ולברור, וחזרו להתערב בקליפות. וז"ס (ישעי' נ' א') ובפשעכם שולחה אמכם, ולכן היה נאבד העולם, עד שהוצרך השי"ת לתקן העולם ע"י עשרה הרוגי מלוכה, כי לא היה כח לעלות מ"ן, כי אם הריגת אלו הצדיקים שמסרו נפשם על קדושת ה', ובוזה יש יכולת בכל זוג וזוג לברר בין מ"ן של מלכות ובין מ"ן של בינה. וזהו כוונת הזוהר פ' פקודי שאמר עשרה הרוגי מלכות, גופא דלהון אתמסר לסטרא אחרא, ונשמתיהון למלכות קדישא. והענין, כי כבר ביארנו כי המ"ן של בינה כבר היו מבוררין, אלא שחזרו ונתערבו, ולכן הנשמה של עשרה הרוגי מלוכה, יש בהם יכולת לעלות אותם מ"ן של בינה, אמנם המ"ן של מלכות, מעולם לא יצאו מסטרא אחרא, ועי"כ ע"י גופיין אילין מעלין מ"ן של מלכות. וז"ש, וגופיין דלהון אתמסרו לסטרא אחרא, כי הם סוד הקליפות, אשר בהם נאחזים המ"ן של מלכות בעצם, והם מכוונים לשם סטרא אחרא ממש: והנה גופים אלו נמסרו ביד סטרא אחרא ממש, והרגום, כדי שיהיה בזכותם כח לעלות מ"ן אלו, וכדי להוציא אלו המ"ן מידם, הוצרכו למסור עצמן להריגה, כי כשמסרו גופם בידם, שלטו בהם החיצונים, אז ע"י זכות גופם הוציאו את בלעם מפייהם, וברירו את הניצוצות הקדושה מהם, שיהיו מוכנים לכל זוג וזוג. כי הם זככו גופם, עד שהיו בערך נשמות הצדיקים, אחרי כי זה הוא כח הצדיקים, שמזככים גופם ועושים אותו צורה, ולכן לא נאמר מיתה בצדיקים. וראיה מאליהו, שעלה בגוף נפש לרקייע, וכבר ביארנו גופו של אדה"ר מהיכן היה, וכ"ש גופיין אלו של אלו החסידים, שנהרגו לתכלית אלה אשר גופם מתעלה לסוד רוח. וז"ש, נשמתא דאילין לאשלמותא רוחין דלהון לתתא. פירוש, כי ע"י עשר רוחין דילהון, יעלו מ"ן מתתא לעילא, וגופא דילהון להעלות מ"ן מסטרא אחרא.

שער מאמרי רשב"י – פרשת פקודי – ואחר שביארנו ענין חטאו של אדם הראשון ומה גרם על ידי מעשיו. נבאר עתה ענין גרעון אחר יותר רע מזה והוא בזמן סוף בית שני כשנחרב בזמן עשרה הרוגי מלכות כי אז נתגברו העונות ונתרבו מאד וגברה יד הקליפות ולא היה כח במעשה התחתון לברור ניצוצות מן המלכים הנז' ולא היו יכולין להעלות מיין נוקבין מנוקבא דז"א לגבי בעלה ולא עוד אלא שגם המיין נוקבין של אימא עלאה חזרו לרדת בעון הדור ונפלו בעמקי הקליפות ונתערבו שם כבראשונה וזהו סוד ובפשעכם שולחה אמכם. ולהיות זה היה העולם הולך ליחרב ולכן הוכרח ענין עשרה הרוגי מלוכה אלו וכאשר נהרגו על קידוש השי"ת היה יכולת בהם ובנשמתם להעלותם את המיין נוקבין כבתחילה מעט מעט ניצוצות בכל זוג וזוג הן מבחינת מיין נוקבין של אימא עלאה שירדו כנז' והן מבחינת מיין נוקבין של נוקבא דז"א. .... וכב' ביארנו ענין זה במקומו באורך (עיי' לעיל ע"ה שער לט) ונמצא כי כיון שאלו העשרה הם השורש אל כל המיין הנוקבין בין שבעולם לכן בהיות עתה מוסרים עצמם על קדושת השי"ת יחזרו עתה להיותם בסוד מיין נוקבין ויעמוד דבר זה קיים לדורי דורים עד ביאת המשיח והם יעלו בחינת המיין נוקבין במלכות אף אם אין זכות בדורות האלו שאחר החורבן להעלות מיין נוקבין במלכות והבן זה מאוד:

צ"ע מדוע לא הואילה מחילת יוסף? עיין אור החיים (בראשית מה ד') שיוסף מחל מחילה גמורה על המכירה וכן מבואר בספר חסידים יא. אבל עיין רבינו בחיי (נ' יז) שכיון שלא הוציא מפיו לא נמחל להם לגמרי ולכן נהרגו עשרה הרוגי מלכות. עיין גליון **מתורת אור החיים** ויגש תשסח שמקשה א"כ מדוע לאור החיים וספר חסידים נענשו על מכירת יוסף כמבואר במדרשים ע"ש. עוד עיין בזה **מעדני אשר** ויגש סט שחוקר האם יש חיוב לבקש מחילה גם כששמע שהניזוק כבר מחל? עוד דן שם מדוע לא הואילה מחילת יוסף לאחיו? והביא דברי רבינו בחיי הנ"ל, והביא דברי יציב או"ח סימן רנח לדחות שאין חיוב יותר מג"פ, ועוד שהפרי חדש כתב שגם אינו רשאי יותר מג"פ, וליכא למימר שיוסף נחשב רבם וברבו מבואר באו"ח סימן תרו סעיף א שלא מתכפר עד שיפייס, ובמג"א אפילו רק שמע ממנו דברי תורה, כי א"כ יקשה ראיית הגמ' לג"פ ע"ש. עוד הביא בגליון הנ"ל בשם אור החיים שלבן נח לא שייך מחילה. ועי"ש מקשה על זה. והביא תירוץ האור החיים עפ"י הפרשת דרכים שנחלקו יוסף והאחים אם דינן כישראל או ב"נ. לכן יוסף שסבר שהם כב"נ סבר שלא תועיל מחילה. והאחים סברו שדינן כישראל סברו שא"צ יותר מג"פ.

עיין רבינו בחיי על בראשית פרק מד פסוק יז עשר פעמים נזכר האנשים בפרשה לרמוז לעשרה הרוגי מלכות. ואלו הם ויקחו **האנשים** את המנחה הזאת, הבא את **האנשים**, כי אתי יאכלו **האנשים**, ויבא האיש את **האנשים**, וייראו **האנשים**, ויבא האיש את **האנשים**, ויתמדהו **האנשים**, אמתחות **האנשים**, והאנשים שלחו, אחרי **האנשים**, הרי עשר פעמים אנשים. ואלו הם עשרה הרוגי מלכות: רבן שמעון בן גמליאל, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, רבי עקיבא בן יוסף, רבי יהודה בן בבא, רבי חנניא בן תרדיון, רבי ישבב הסופר, רבי אלעזר בן דמאי, רבי חנניא בן חנינאי, רבי הוצפית המתורגמן, ר"א בן שמוע. **עליהם, אמר דוד ע"ה** (תהלים ט) כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת עניהם. **ויש לך לדעת** שלא היו בזמן אחד ולא נדונו כולן ביחד: **וכן נמצא בפרקי היכלות** אמר רבי ישמעאל אותו היום חמישי בשבת היה כשכחת השמועה מכרך גדול שברומי שצוה לופינוס קיסר ותפשו ארבעה אנשים אלו מאבירי ישראל רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בן אלישע ורבי אלעזר בן דמאי ורבי יהודה בן בבא ואתים ושמונה אלפים תלמידי חכמים מירושלים פדיון שלהם. וכיון שראה ר' חנניא בן הקנה גורה זו עמד והורידני למרכבה ובקשתי שאלה מסוריאלי שר הפנים ואמר לי עשרה נכתבו בבית דין של מעלה ונתנו לו לסמאל"ל הרשע שרו של עשו ואמרו לו לך והכחד מאבירי ישראל כל נתח טוב ירך וכתף להשלים גורה (שמות כא) וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת ושמורה לו להנקם ממנו עד שתגיע (ישעי' כד) יפקד ה' על צבא המרום במרום, בגדיים ובכשים של יום הבכורים. אמר רבי ישמעאל כל ההתראות הללו וכל התנאין הללו התרו בו והתנו עם סמאל"ל הרשע, והוא אמר קבלתי עלי ויבחר עשרה מאבירי ישראל. אמר רבי ישמעאל מה עשה זהוריאלי ה' אלהי ישראל באותה שעה, לא הספיק לומר לסופר כתוב גורות ומכות

כשהנפשות עולות למעלה ע"י מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי נשמות ישראל הם חלק אלוה ממעל [נ"א] ממש כמבואר בזוהר ויקרא עג ישראל והקב"ה אחד, שהם חלקי השכינה ממש/נ"ב, בבחי' העמוסים מני בטן (ישעי' מז/נ"ג) ועיקר התפארות השכינה לפניו ית' היא בבניה דהיינו בנצוצות הקדושים שמבררים ישראל מהקליפות ע"י מעשיהם הטובים, או ח"ו ע"י נשמותיהם, וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת חזי במה ברא קאתינא לגבך ראה באיזה בנים אני באה לפניך [נ"ד] {זוהר ויקרא יג./נ"ה}. ואזי מתעורר השתוקקת"י עליון ונעשה

גדולות קשות ועזות ומבוהלות ונוראות וכבודות על רומי מפני כמה שנתמלא על סמאל הרשע שקבל עליו כל התנאים הללו, אלא מיד נטל נייר וכתב עליו נקמה זו עתידה ושמורה לרומי הרשעה, תעלה ענן אחד ותעמוד למעלה מרומי ששה חדשים וירד שחין לח על האדם ועל הבהמה ועל הכסף ועל הזהב ועל הפירות וכל מיני מתכות, ואחרי כן תעלה ענן אחרת ותדחה את חברתה ותעמוד במקומה ששה חדשים אחרים, וירד נגע צרעת וספחת ובהרת וכל מיני נגעים על רומי הרשעה עד שתבא שעה שיאמר אדם לחברו הילך רומי הרשעה בפרוטה היא וכל אשר בה ויאמר לו אינה מתבקשת לי, עד כאן בפרקי היכלות: אבל יש לתמוה ממה שכתוב כי רבי חנינא בן תרדיון הוחלף בלופינוס קיסר ולופינוס קיסר הוא שנשרף, וכן כל השאר כי כן כתוב שם וכמדה זאת לכל חכמי ישראל. ושמעתי בזה כי כשם שהוחלף יצחק באל והוקבע לו שבר כאלו הוקרב וכאלו עפרו צבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים, וכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפשו ונגמר דינם לכך הם קבלו ענשם והרי זה כאלו נהרגו. ומה שאמר הכתוב ושים כסף איש בפי אמתחתו, ירמוז אל הענין הזה, כי הכתוב המשיל את הנפש לכסף צרור והגוף לאמתחת כי הוא אמתחת הנפש. וכן לפי דעתי מה שהזכיר למעלה כי עתה שבנו זה פעמים, רמוז למה שאמר הכתוב (איוב לד) על תשובות באנשי און, וכתוב (איוב לג) פעמים שלש עם גבר, והוא מאמר יהודה שהתחיל במצות יבום תחלה. והבן היטב כי מזה הזכיר בסוף וישובו העירה והיה אפשר לומר וישובו מצרימה, אבל הוא מלשון עיר קטנה והמשכיל יבין. ומפני זה נחתמה הפרשה:

^{מ"ח} ספר הליקוטים להאר"ז – סוף פרשת וישב – פרק לו – יהודה נתגלגל ברשב"ג, שהיה נשיא משבטו של יהודה. יוסף הצדיק נתגלגל ברבי ישמעאל בן אלישע ב"ג, בסוד והוא נער וכו'. וז"ש (תהלים מ"ח ה) כי הנה המלכים נועדו, המה, ראובן, תמחו וכו', ודי בזה. וטעם שנקרא ר"א הגדול, כי כמו שהיה ראובן הבכור, לכן נקרא גדול. נפתלי נתגלגל ברבי חוצפית המתרגמן, וסימניך (בראשית מ"ט כ"א) הנותן אמרי שפר. וזולות, ב"ר יהודה בן בבא:

^{מ"ט} וראה שער הגלגולים הקדמה כו ששמות עשרה הרוגי מלכות נתלכשו בעשר טפות שיצאו מיוסף בנסיון עם אשת פוטיפר, שכיון שהיו מצד הגבורות לכן הוצרכו להיהרג. וכנראה כיון שנגרם ע"י שהם מכרוהו נתלה בהן הפגם הזה, ואע"פ שבנסיון הזה שיבר את הקליפה לכל הדורות שאחריו כמבואר בשיחות הר"ן אות קיד, והציל את כל עם ישראל מערוזות מצרים כמבואר בספרים (לק"ה שלוחין ג' לא) לאחים נחשב עוון פגה"ב נוסף לאכזריות שבמכירה.

^נ ראה קינה כא מקינות תשעה באב. אמנם לא בזמן אחד נהרגו, כי רשב"ג ורבי ישמעאל חיו בסוף בית שני ונהרגו קצת אחרי החורבן. אבל שאר חכמים נהרגו כשישים שנה אח"כ אחרי מרד בר כבבא. אעפ"כ בפיוטים על עשרה הרוגי מלכות ארזי הלכנון בט' אב ואלה אזכרה ביום כפור משמע שנהרגו בזמן אחד, בפועל לא היה כן אלא רק הגזירה משמים להרגם על עוון מכירת יוסף נגורה בזמן אחד. הובא בשם סדר הקבלה לראב"ד ורבו בחיי בביאור שוטנשטין הערה 18 פסחים נ.

^{נ"א} לשה"כ באיוב לא ב'

^{נ"ב} הקדמת זוהר דף יג. – אָבֵל נִשְׁמָתָא דִּישְׂרָאֵל נִפְקָא מִגּוֹ גּוֹפָא דְהַיְהוּא אֵילָנָא אַבֵּל נִשְׁמָתָא דִּישְׂרָאֵל (לבדיל מנשמות הגרים) יוצאות מתוך גוף האילן, דהיינו מהתפארת דאצילות כי שם הם מושרשות, ומתמין פרחין נשמתין לגו האי ארץ ומן התפארת פורחות ונמשכות הנשמות דרך היסוד בסוד היחוד, להמלכות דאצילות הנקראת ארץ, גו מעהא לגו לגו תוך פנימיות יסודה לפני ולפנים, וְיָרָא וזהו הסוד מה שכתוב פִּי תְהִי אֶתֶם אֶרֶץ חֲפִץ שאתם בעצמכם תהיו בבחינת מלכות הנקראת ארץ חפץ. ועל דא ישראל בן יקיר דהמו מעהא עליה ועל כן ישראל נקראים בן יקיר שהמו מעיה של השכינה עליו, כמ"ש (וימיה 66 יט) הבן יקיר לי אפרים וגו' על כן המו מעי לו, וְאֶקְרִין הַעֲמֹסִים מִנִּי בִטָּן פירוש שנקראים טעונים על המלכות עוד מעת היותם כביכול בבטנה, ומדוע הם נקראים כן והמו מעי השכינה עליהם, לפי שיצאו מפנימיותה, וְלֹא מִגְדֵּפִין לְבָר וְאִין נִשְׁמָתָא מִכִּנְפֵי שִׁבְחִין.

ותו ועוד יש הבדל בין ישראל לגרים, (דף יג ע"ב) גִּיּוּרִין לִית לֹון חוּלְקָא בְּאֵילָנָא עֲלָאָה כי הגרים אין להם חלק באילן העליון, ור"ל אפילו בענפי אילן העליון דז"א, כִּל שְׁכֵן בְּגוֹפָא דִּילִיָּה כל שכן בפנימיות שלו, אָבֵל חוּלְקָא דְלִהוֹן בְּגֵדֵפִין אִיהוּ וְלֹא תִיר אַבֵּל חֲלָקִים הוּא בְּחוּץ כִּנְפֵי הַמַּלְכוּת וְלֹא יוֹתֵר לְמַעְלָה, דהיינו שחלקם בהיכלות של עולם היצירה, וְגִיּוּרָא תְּחוּת גְּדֵפֵי שְׁכִינְתָא וְלֹא תִיר וְגַר הוּא רַק תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׁכִינָה וְלֹא יוֹתֵר, גִּיּוּרֵי הַצִּדִּיק אֲנָן וְנִקְרָאִים גִּירֵי צִדִּיק, שְׁתוּרָא צִדִּיק הוּא בְּחִיצוֹנֵי הַמַּלְכוּת, דְּתַמְנָן שְׂרָאָן וְאֵתְאֲחֲדוּן, וְלֹא לְגוֹ כְּמָה דְאַתְמָר כי שם הם שורים ומתאחדים, ולא לפנים יותר כמו שלמדנו, וְגִיּוּרֵין כִּף וּבִשְׁבִיל כִּךְ כְּתוּב תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ פִּירוּשׁ הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאֵת אֶרֶץ מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ חַיָּה לְכָל מִין לְמִינָהּ, וּמִפְרֵשׁ וְלִמָּן הוּא מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאֵמַר בְּהַמָּה וְרִמְשׁ הם רומזים לגיירי עמון ומואב, וְחִיתוּ אֶרֶץ לְמִינָהּ הם גיירי שאר אומות העולם, כְּלָהוּ שְׂאֵבִין נֶפֶשׁ מִהֵיָּא חַיָּה כּוֹלֵם שׁוֹאֵבִים נֶפֶשׁ מֵאוֹתָהּ חַיָּה שְׁהִיא הַמַּלְכוּת, אָבֵל כִּל חַד לְמִינָהּ כְּדָקָא חַוִּי לָהּ אַבֵּל כִּל אַחַד לְמִינָהּ כְּרֹאֵי לוֹ, דהיינו ישראל מן הפנימיות והגרים מן הכנפים שהם החיצוניות. (כמ"ק ורמ"ג וכו')

^{נ"ג} ישעיה פרק מז (ג) שָׁמְעוּ אֵלַי בֵּית יַעֲקֹב וְכָל שְׂאֵרֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַעֲמִסִּים מִנִּי בִטָּן הַנְּשָׂאִים מִנִּי רָחֵם:

רש"י (ג) העמוסים מני בטן – מאז נולדתם בבית לבן הארמי עמסתי אתכם על זרועותי כי מאז עמדו עליכם עכו"ם בכל דור ודור ולא כעכו"ם שהיו עומסים ונושאים את אלהיהם כמו שאמור למעלה אבל אתם עמוסים ונושאים בזרועותי:

^{נ"ד} גרסת זוהר חמי במאי ברא אתנא לקמן והפירוש ראה באיזה בן באתי לפניך

^{נ"ה} זוהר ויקרא יג. – וְהִיא אֵילָנָא מִתְעַשְׂרָא בֵּיה בְּהוּא בֵּר נֶשׁ וְאוֹתָהּ אֵילָה שְׁהִיא הַשְּׁכִינָה מִתְעַשְׂרָת עַל יְדֵי עֲלִיַּת הַמֶּן שֶׁל אוֹתוֹ הָאָדָם הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה מִחֲצוֹת לַיְלָה וְלֵהֲלֵאָה, וְקָמַת קָמֵי מַלְאָךְ וְאִמְרַת וְהִיא עוֹמֶדֶת לְפָנַי הַמֶּלֶךְ וְאוֹמֶרֶת חֲמֵי בְּמֵאֵי בְּרָא אֶתִינָא לְקַמְךָ רָאָה בְּאִיזָה בֵּן בְּאִתִּי לְפָנֶיךָ, בְּמֵאֵי בְּרָא אֶתִינָא לְגַבְךָ וּבְאִיזָה בֵּן נִתְעוֹרְרָתִי לְבוֹא אֵלַיךְ, וְיִמָּן אֵינֹן דְּשִׁבְחָא כְּלָא דְלִהוֹן קָמֵי מַלְאָךְ וְיָמֵי שְׁכַח שְׁלָהֵם בָּא לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, הִנֵּד וְאָמַר חוֹר הַכְּתוּב וְאֵמַר הַעוֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּלִילוֹת, אֵלַין אֶקְרִין עֲבָדֵי יְהוָה אֵלּוֹ נִקְרָאִים עֲבָדֵי ה',

^{נ"ז} גם בדפוס ותרל"ד - השתוקקת, ותולדו - השתוקקות

יחוד עליון שעל ידו נמתקים הדינים **כידוע** שהיחוד נעשה ע"י שהמלכות מעלה מיין נוקבין ואזי הקב"ה מוריד כנגדה מיין דוכרין, ומשתי בחינות אלו נעשה הוולד [יז]/יח).
ולפעמים כשישראל לא עושים רצונו של מקום, ולא עולה למלכות מ"ן ע"י מעשים טובים, אזי **בא לצורך** זה הריגה ח"ו, **שנהרגין ח"ו כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהי' יחוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד חס ושלום, ע"כ בא הריגה ח"ו**. והיא סיבת ההריגות שסבל עם ישראל בכל הדורות, כגון בשנים תח ותט, ובפרט בשואה הנוראה האחרונה בשנים תש עד תשה, אחרי כמאה שנה שפשטה ההשכלה בישראל ורבים עזבו את דת ישראל, ולא היה אפשר להמתיק את הדין רק ע"י עליית מליוני נשמות, ע"י הריגות במיתות משונות, לעורר היחוד עליון. ולפעמים במקום הרבה נפשות מישראל מסתלק צדיק גדול ששקול כרבים מישראל, וזהו שאמרו מיתת צדיקים מכפרת/ט. ולקמן יתבאר שצדיק גדול מאד יכול ע"י שימסור את שמו לחרפה ובוז, שזה כמו מיתה לעורר עי"ז יחוד הנ"ל ולהמתיק את הדין.

¹² עיין דעת ותבונה פרק טו ועין חיים שער ט פ"א מ"ת ועיין ע"ח שער כט פ"ג שהמ"ן הם הבנים

¹³ **דעת ותבונה** למוהרי"ח – סוף פרק ט"ו – הנה נתבאר אצלינו כי מ"ן דאו"א הם ז"ן שהם הבנים הראשונים שלהם, גם נתבאר אצלינו כי כל תפילותינו וכונותינו הם לברר ולהעלות הניצוצין של ז' מלכים שמתו שהם רפ"ח ניצוצין, ועל ידי תפלותינו אנו מעלין הניצוצין האלו עד יסוד דנוקבא דז"א בבחי' מ"ן ונמתקין ונתקנין שם, כי יורדין מ"ד במקום שהוא שעלו מ"ן ומשני בחינות אלו נעשה צורת הולד. גם נתבאר בדרוש א' כי אין בנו יכולת לברר כל הרפ"ח ניצוצין בפעם אחת, כי אם היה כן כבר בא המשיח והיה מתקיים בלע המות לנצח כנז"ל, אמנם בכל תפלה ותפלה כפי כונת האומרה, וכפי זכות הזמן אשר אז נאמרה התפלה ההיא כך מתבררין שיעור קצוב מהרפ"ח ניצוצין, עד שנמצא כי קודם שיבא משיח יכלו ויוגמרו כל הרפ"ח ניצוצין להתתקן:

¹⁴ **ראה באר מים חיים** פרשת וירא – והנה להבין איך יהיה סבור אברהם אבינו אשר באמת כוונת הקב"ה לשוחטו ועדיין אין לו בן חוץ ממנו והוא אמר לו כי יצחק יקרא לך זרע. אפשר לומר בזה על פי מה שכתב מרן איש אלהים הרב האר"י ז"ל בספר עין חיים בסוד הריגת עשרה הרוגי מלכות. לאשר שאז בעת ההיא נתגברה הקליפה עד למאוד מאוד ואז לא היה כח להניצוצי הקדושה שיעלו למעלה עבור תוקף הקליפות אם לא במסירות נפש עשרה הצדיקים האלה ועלה נפשם למעלה בסוד מיין נוקבין אל המלכות וכו' כאשר ביאר שם באר היטב: **וכן סבר אברהם**, אפשר כל כך נתגבר עתה עוון הדור עד שאי אפשר לניצוצי הקדושה לעלות כי אם במסירת נפש יצחק בנו בסוד מיין נוקבין, ועל כן אמר לו והעלהו שם לעולה כלומר שתעלהו שם בכדי שיהיה לעולה שעל ידי זה יעלו הניצוצי הקדושה וזה דבר גדול מאוד בשביל קיום העולם, ואפשר שיושיע לו ה' בזרע אחר תחת יצחק, ואולי עוד ישתלשל נשמת יצחק אחרי מותו בזה שילד אחר כך, כמו בהבל ושת שנאמר בו (בראשית ד', כ"ה) כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל וגו' וכתבנו שם שהוא היה הבל ממש וכידוע מדברי האר"י ז"ל, ובוה יתקיים כי יצחק יקרא לך זרע ועל כן הנה זירז עצמו מאוד מאוד ועשהו בלב שלם כי הבין רצון הבורא בזה:

עפ"י הנ"ל שמיתת צדיקים מכפרת כי ע"י שנשמתם עולה מעוררת יחוד עליון שעל ידו נמתק הדין, עתה יבאר שצדיק אמיתי ומפורסם יכול למסור נפשו דהיינו את שמו הטוב, למיתה ממש ע"י שגורם שיצא עליו שם רע וידברו עליו חרופים ובזיונות בפרסום גדול, ואזי כמו שנשמות צדיקים ממתיקות את הדין ע"י הסתלקות, כך גם השם הטוב של הצדיק, שהוא הנפש, כנ"ל ששם טוב נמשך על ידו חיות לאדם, ולהפך שם רע ממעט את החיות של האדם, וכשמתפרסם שמו לשימצה ולחרפות נחשב לו למיתה ממש ונפשו וכל חיותו עולה למעלה ומעורר יחוד כנ"ל. והיא מסירות נפש ממש.

וכן כמו מסירת נפש ע"י מיתה ממש כנ"ל, כך גם **ע"י אבירת השם, היינו המפורסם**, דהיינו שם טוב, ע"י שמתפרסם שמו של צדיק גדול לחרפה ובזיון, נחשב לו מסירות נפש על קדוש ה'. כי אבירת השם הטוב של צדיק מפורסם, **דהיינו שיש אחד שהוא מפורסם** שכולם מכירים אותו **ואינו מפורסם** כי איבד את שמו הטוב, **דהיינו שהוא מפורסם בפי כל והכל מדברים ממנו, ואעפ"כ אינו מפורסם** [2] אינו מכובד בעיניהם, **כי אינו חשוב כלל** זה כמו מיתה והסתלקות הנשמה למעלה.

ויש אחד שאינו חפץ בזה, שאינו חפץ שיבזוהו, אלא רוצה כבוד, רק שאבד את המפורסם, דהיינו שמו הטוב, דהיינו אבירת השם שהיא הנפש, דהיינו אע"פ שאין רצונו שלא יהיה מפורסם¹ שלא רוצה לאבד את שמו הטוב, אעפ"כ אבד אותו, כמו שאדם אובד דבר שלא ברצונו, דהיינו שאבד את השם, שהוא בחי' מפורסם שיש לו שם בעולם. כנ"ל שעל כן המלביץ פני חברו ברבים ומכפיש את שמו בפי כל נחשב לרוצח.

אבל יש אחד שעושה זאת ברצונו ובדעתו, שמוסר את נפשו על קידוש השם, דהיינו המפורסם שלו, דהיינו את שמו הטוב שהוא בחי' שם כנ"ל, שהוא בחי' נפש כנ"ל, דהיינו שגורם שיחשדו בו שעושה מעשים מגונים ושיצא לו שם רע בפי כל, ומחמת זה אע"פ שהוא מפורסם¹ שכולם מכירים אותו [3], אעפ"כ אינו מפורסם אין לו שם טוב כלל כי אדרבא הוא להיפך, יש לו שם רע, כי הכל דוברים עליו, ובודים עליו כזבים שלא עלה על דעתו¹, ויש לו שפיכות דמים ממש מזה¹. אע"פ שהוא גרם לזה, כי כנ"ל השם הוא הנפש, והסתלקות הנפש בהכרח גורם יסורים¹, והנפש מלובשת בדם לכן נחשב שפיכות דמים ממש.

ועושה זה בכונה¹, כי הוא בחי' מסירת נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיכות דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבא¹ עליהם ח"ו בשביל היחוד כנ"ל, וע"י מסירת שמו שהיא¹ נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל : נמצא

¹ גם בתולד - מפורסם, ומתוצו - מפורסם, (וצ"ע מדוע לא תיקן בשאר מקומות), בדפדפי לא חילק כלל ובכל התורה הוא כתב מפורסם, וגם בלוח טעויות של דפדפי (דף נג) לא ציין מוהר"ת לחלק בזה. ורק בתקפת חילק מוהר"ת בין מפורסם למפורסם. אע"פ שבאידש אומרים מפורסם גם למפורסם.

² צ"ע מדוע מוהר"ת לא כתב הכל מפורסם או הכל מפורסם ואולי מחלק בין מפורסם דהיינו שכולם מכירים אותו למפורסם דהיינו שיש לו חשיבות וכבוד. במנוקדים תוקן הכל למפורסם. וכך גם במדורי הקרן (הורוביץ) החדש.

³ גם בתולד - מפורסם, ומתוצו - מפורסם (וצ"ע לכאורה הכוונה לחשיבות)

¹ גם בתולד ותולדו מפורסם (ולכאורה צ"ל מפורסם)

² עפ"י הכלל הנ"ל היה צ"ל כאן מפורסם

¹ **ראה בעש"ט** עה"ת פרשת קרח אות ה. כגון דא צריך לאודע לחברים העוסקים ביחודו של עולם, אף על פי שאמרו בגמרא (מ"ק ד"ח ע"ב) אין אדם נחשד וכו', זהו כשהוא שלא מחמת אויבים ושונאים, אבל אויבים דאפקו לקלא, לית ביה מששא, אף בדבר שלא הרהר בשום גלגול, הרשעים יקטרגו על צדיק ויאמרו, כמו שעשו לרבינו אלקי קדוש מורנו ורבינו אור שבעת הימים הבעש"ט ותלמידו רבינו דוב בער וכיוצא: ואמר מרן אלקי רבנו אור עינינו המאיר מראש אצילות עד סוף עקבות משיחא הר"ב ישראל ב"ן אליעזר שכל מה שעשה בלעם וערב רב אמרו על משה, שחשדוהו באשת איש, על רע שלהם, ולא אמרו כל כך בשקר, שהרי בלעם וערב רב שהם ניצוצי נשמתו, כל מה שעשו אמרו עליו, ואין שום מציאות בלתי השם יתברך ויתעלה, וחרפת חורפין נפלו עלי (תהלים ס"ט), ומשה וצדיקים עוסקים בתיקונו של עולם לתקן הכל, והכל מתוקן לסעודה: (נ"מ בנתיב היחוד שביל ו' אות ה):

¹ **כנ"ל בהקדמה** שדוד המלך אע"פ שהיה לבו חלל בקרבו ובר דעת גדול, והגמרא (שבת נו). מעידה עליו שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, אעפ"כ הרגיש שפיכות דמים ממש כשביזו אותו על מעשה בת שבע.

¹ **עיינ תורה רנ** - דע שפ"ל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת, כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהשם יתברך, אין לו שום יסורין, ואינו מרגיש שום צער, כי "ה' נתן וד' לקח" (איוב א). ואף על פי שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם, כגון היסורים שבאים מחמת ההרפיה, כמו יסורים שיש מיציאת הנשמה מן הגוף, והם יסורי החולה שבאים מחמת שמתחלת הנשמה להתפשט מן הגוף, ומחמת שנקשרה הנשמה בהגוף בקשר אמיץ וחוץ, על כן בהכרח מרגיש היסורים בעת הפרוד, אף על פי כן היסורים קלים מאד ונוחים להתקבל בעת שיודע בדעת ברור שהכל בהשגחה מהשם יתברך, ומכל שכן שאר מיני צער ויסורין שאין מרגישים כלל כשיש לו דעת כנ"ל, ועקר הצער מהיסורין, הוא מחמת שנוטלין ממנו הדעת כדי שירגיש היסורין:

² בדפדפי ותולד - בכונה, בתקפת לא ברור ונראה בכונה, ומתוצו - בכונה

¹ גם בתולד - שפיכות, בדפדפי ומתוצו - שפיכות

² מתוצו - לבוא

³ גם בדפדפי ותולד - שהיא, ומתולד - שהוא

שאם לפני השואה היו צדיקים גדולים מוסרים את שמם הטוב לחרפה ובוז היו יכולים בזה להמתיק את הדין ולמנוע שואה/ג'.²¹

עד כאן ביאור חברותא לתורה רס

---

²¹ כך שמעתי מהרב.